

Waterspiegel

Opinieblad van de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin)

**25 april: Groene Tafel
Natuur & Drinkwater**

**'Drinkwaterbedrijven zijn
natuurlijke coalitiegenoot'**
Henry Meijdam, Rli

**'Drinkwaterbelang
bovenaan in STRONG'**
Liesbeth van Tongeren,
GroenLinks

Vewin

17de jaargang, nummer 1
maart 2014

Colofon

Waterspiegel is een periodieke uitgave van Vewin, de Vereniging van waterbedrijven in Nederland. Waterspiegel brengt nieuws, achtergronden en opinies uit de wereld van (drink)water en aanverwante sectoren.

WWW.VEWIN.NL

UITGEVER

Philip Reedijk, Maas Communicatie
Maaskade 38, 3071 NB Rotterdam,
010 – 404 80 41,
www.maascommunicatie.nl

HOOFDREDACTEUR

Marco Zoon, zoon@vewin.nl

REDACTIE

Renée Bergkamp, Arjen Frenzt,
Philip Reedijk, Cees Verkerk,
Marco Zoon.

EINDREDACTIE

Philip Reedijk,
philip@maascommunicatie.nl

FOTOGRAFIE EN ILLUSTRATIES

Van Beek Images, iStockphoto,
Maas Communicatie, Beeldbank
Dunea, Brabant Water,
Tessa Posthuma de Boer.

ABONNEMENTEN

Waterspiegel wordt gratis toegezonden aan mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij de watersector. Adreswijzigingen kunnen worden gericht aan Vewin, Postbus 90611, 2509 LP Den Haag. Verzoeken om een abonnement zijn ter beoordeling van de hoofdredactie.

Artikelen uit deze uitgave mogen worden overgenomen na toestemming van de uitgever. De gebruikte foto's zijn bedoeld als illustratie en hoeven niet de beschreven situatie letterlijk weer te geven. De redactie heeft zijn uiterste best gedaan om alle copyright-houders van gebruikt beeldmateriaal op te sporen. Indien u meent dat u rechthebbende bent, kunt u zich bij ons melden.

Waterspiegel wordt verzonden in een seal van biofolie. Deze mat-transparante folie is binnen 90 dagen volledig composteerbaar en mag dus in de GFT-bak. Biofolie is gemaakt van de reststoffen van maïsproducten en aardappelzetmeel.

10

Medicijnresten in water

De vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Milieu organiseerde onlangs een rondetafelgesprek over geneesmiddelen in drinkwater en milieu. Lieve Declercq (Vitens) en Martien den Blanken (PWN) deden een oproep aan de politiek om de regie op zich te nemen: 'Er is meer onderzoek nodig naar de effecten van langdurige blootstelling aan geneesmiddelen. Ook moeten alle betrokken partijen bij elkaar worden gebracht voor een integrale aanpak.'

12

Visitatiecommissie Waterketen

Op 23 januari jl. presenteerde de Visitatiecommissie Waterketen haar voortgangsrapportage aan minister Schultz. Voorzitter Karla Peijs gaf aan dat er flinke stappen genomen zijn, maar dat sommige partijen nog wel wat harder mogen lopen.

18

Implementatie Drinkwaterwet

De uitrol van de financiële onderdelen van de Drinkwaterwet 2011 bevatte enkele onderdelen die ingrijpen op de bedrijfsvoering van de drinkwaterbedrijven. Zo bleken er interpretatieverschillen te zijn ontstaan tussen de drinkwatersector en de toezichthouder – de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) over details in de informatie die de drinkwaterbedrijven moeten aanleveren aan de ILT. Na enig overleg is de kou inmiddels uit de lucht.

22

Groep Graafrechten

Twaalf telecom-aanbieders met eigen infrastructuur in Nederland hebben zich sinds 2002 verenigd in de Groep Graafrechten. Dit informele samenwerkingsverband behartigt de belangen van de leden ten aanzien van regelgeving rondom graafrechten. Daarnaast houdt de groep zich bezig met het in kaart brengen van relevante regelgevende ontwikkelingen. Voorzitter Feyo Sickinghe: 'STRONG is een mooie gelegenheid om de bezem door de regel-jungle te halen.'

24

Microvervuilingen aanpakken bij de bron

De koepelorganisatie van Europese drinkwaterproducenten en waterzuiveringsbedrijven EUREAU staat in contact met de belangrijkste beleidsmakers in Brussel, en (via de nationale leden) met de besluitvormers op de ministeries in de lidstaten. Twee belangrijke actuele dossiers voor EUREAU zijn: aanpak bij de bron voor watervervuiling, en een passend financieringskader voor investeringen in de waterinfrastructuur in Europese landen.

26

De stelling

Waterspiegel legde de stelling 'Duurder kraanwater door verdubbeling van de Belasting op leidingwater is alleen een lastenverzwaring en draagt niet bij aan het milieu' voor aan: Bart Combée (directeur Consumentenbond), Garnt Haakma (brouwerij De 7 Deugden) en dr. Corine Hoeben (COELO).

28

Wet veiligheidsregio's

De veiligheidsregio's zijn op de goede weg, maar op een aantal punten moet het beter, aldus de Evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's. Voorzitter Rein Jan Hoekstra doet elf aanbevelingen voor verbeteringen.

#1 intro

Tarievenoverzicht drinkwater 2014

Vewin heeft onlangs het Tarievenoverzicht drinkwater 2014 gepubliceerd. Dit overzicht is in samenwerking met de drinkwaterbedrijven gemaakt en geeft een compleet overzicht van de in 2014 geldende tarieven voor aansluiting en levering van drinkwater in Nederland.

Het Tarievenoverzicht 2014 is te raadplegen via de website www.vewin.nl of via deze QR-code:

Première Vewin-film 'Gewoon Kraanwater'

Tijdens het afscheid van Theo Schmitz als directeur van Vewin, op donderdag 17 april a.s., vindt de première van de film 'Gewoon Kraanwater' plaats, waarin het bijzondere verhaal van alledaags Nederlands kraanwater wordt belicht.

Lekker, gezond en betrouwbaar drinkwater: het lijkt zo vanzelfsprekend dat we bijna vergeten wat erbij komt kijken om het te maken. Maar de tien Nederlandse drinkwaterbedrijven moeten heel wat werk verrichten voor het zo ver is. Van verschillende bronnen (grondwater, oppervlaktewater en duinwater) produceren ze met behulp van de meest geavanceerde en milieuvriendelijke technieken lekker en betrouwbaar drinkwater.

'Gewoon Kraanwater' geeft een actueel beeld van de sector en van de diversiteit aan toegepaste technieken, die vaak zelf ontwikkeld zijn. De film laat zien hoe de drinkwaterbedrijven – van hun voortdurende drive naar innovatie en duurzaamheid – continu werken aan kwalitatief goed drinkwater voor vandaag en morgen.

Bovenal maakt 'Gewoon Kraanwater' duidelijk dat ons kraanwater eigenlijk helemaal niet zo gewoon is; iets waar elke Nederlander best trots op mag zijn!

De film is vanaf 17 april te zien op www.vewin.nl

Website International Drinking Water Projects

Op 17 april lanceert Vewin idwp.nl, een overzicht van alle internationale projecten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse drinkwaterbedrijven. Dagelijks delen zij wereldwijd hun kennis, om in andere landen schoon drinkwater net zo vanzelfsprekend te maken als bij ons.

Dit doen de drinkwaterbedrijven vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en het besef dat de knowhow, die in 150 jaar Nederlandse drinkwatervoorziening is opgebouwd, ook elders hard nodig is. Andersom leveren deze activiteiten weer nieuwe kennis op voor de drinkwaterbedrijven. Bovendien maken ze de sector tot een aantrekkelijke werkgever waar medewerkers hun ervaring en competenties wereldwijd kunnen vergroten.

Het gaat bij deze projecten vaak om onderwerpen zoals: kennis en kunde overdragen, zorgen voor een goed georganiseerd waterbedrijf, trainen van lokaal management, zorgen dat de kosten van drinkwatervoorziening worden gedekt door inkomsten, lekverliezen terugbrengen en extra aansluitingen realiseren om zo de bedrijfsvoering van waterbedrijven in ontwikkelingslanden te verbeteren.

Vaak wordt in publiek-private partnerschappen samengewerkt met (internationale) donoren en lokale waterbedrijven en overheden. De Nederlandse drinkwaterbedrijven opereren veelal via Water Operators Partnerships (WOP's) waarin langdurig wordt samengewerkt met lokale waterbedrijven. Doel: zelfstandige waterbedrijven die voldoende veilig drinkwater produceren en distribueren.

Drinkwaterwet

In de Drinkwaterwet is vastgelegd, dat drinkwaterbedrijven maximaal 1 % van de omzet mogen besteden aan drinkwaterprojecten in ontwikkelingslanden. De site idwp.nl geeft een overzicht van deze projecten en de resultaten.

Vanaf 17 april:
scan de QR of ga
naar www.idwp.nl

In elke Waterspiegel vragen wij een gastcolumnist zijn of haar visie te geven op een actueel thema.

Drinkwater en Energie

Water en Energie: een thema waar we niet over uitgepraat raken. In 2010 het IWA-congres Water & Energy Amsterdam, in 2012 het IWA-congres Water, Climate & Energy in Dublin, en dit jaar in mei het IWA-congres Water, Energy & Climate in Mexico City. Na de zomervakantie gaan we gewoon door: de World Water Week in Stockholm, met als thema... Energy and Water! Ook in Nederland is het een geliefd onderwerp. De vakantie cursus Drinkwater en Afvalwater van 2010 had als titel 'Energie uit water: hype of kans?'

Ook al is er in de afgelopen jaren veel over gepraat, je kunt vraagtekens zetten bij de concrete resultaten die zijn bereikt. Oké, we weten dat het bereiden van warm tapwater veruit de belangrijkste energieverbruiker in de watercyclus is. De bereiding van warm tapwater vergt ongeveer 10 keer meer energie dan de winning, productie en distributie van drinkwater en het zuiveren van afvalwater samen. Bij de bereiding van drinkwater wordt alleen nog maar gebruikgemaakt van duurzame energie, zoals blijkt uit de meest recente drinkwater benchmark. Er lopen uitgebreide innovatieprogramma's om het energieverbruik in de drinkwatervoorziening verder terug te brengen.

Een paar initiatieven om energie uit drinkwater te benutten zijn (bijna) gerealiseerd. Vitens vangt op het productiebedrijf Spannenburg methaan af dat in het grondwater zit en vrijkomt bij de winning van het water. Waternet heeft plannen om de warmte uit een grote drinkwatertransportleiding te winnen en te gebruiken om een WKO-installatie in de nieuwbouwwijk De Sniep in Diemen in evenwicht te brengen. PWN en Waternet hebben, samen met de luchthaven Schiphol, plannen om de koude uit de WRK-leiding te benutten om gebouwen op de luchthaven te koelen.

Met elkaar mooie initiatieven, de eerste stappen om energie uit drinkwater te benutten zijn gezet! Maar het steekt wat schril af tegen de verwachtingen die zijn geschapen in de vele nationale en internationale congressen. 'Van denken naar doen' blijkt toch wat meer voeten in de aarde te hebben dan gedacht. Hoe hier een nieuwe impuls aan te geven?

Ik zie hier twee kansen die vrijwel voor het oprapen liggen. Vanaf 2012 is de watersector, ook de drinkwatersector, actief in de Topsector Water. Eén van de aandachtsgebieden is Watertechnologie, waarvoor zelfs een innovatiecontract is geschreven: Innovatiecontract Watertechnologie. Vier thema's staan hierin centraal: Water for All, More Crop per Drop, Water & ICT en... Water & Energy. Terwijl er meer dan genoeg projecten zijn binnen Water for All (gericht op drinkwater- en afvalwatertechnologie), blijft Water & Energy achter. Bestuur en Programmaraad van de TKI Watertechnologie, die het programma begeleiden, willen graag dit thema meer 'body' geven. Wie komt er met de goede voorstellen? Wie ziet hier kansrijke innovaties, die ook nog de exportpositie van Nederland kunnen verstevigen?

De tweede kans wordt volgens mij geboden door het Bestuursakkoord Water, afgesloten in 2011 tussen rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven. Doel is de regionale samenwerking in de (afval)waterketen te versterken. De focus ligt sterk bij efficiencyverbetering: een structurele besparing van € 450 miljoen per jaar vanaf 2020. Nu de kruitdampen van de eerste visitatie zijn opgetrokken zijn de achterblijvers, het peloton en de koplopers bekend. Om 'Energie en (Drink)water' écht tot een succes te maken lijkt samenwerking tussen de spelers van het Bestuursakkoord Water van groot belang. Energie uit drinkwater houdt immers niet op bij het drinkwaterbedrijf. Als je de warmte eruit wilt halen, waar doe je dat dan? In de huishoudens met een douchewarmtewisselaar? Op de rioolwaterzuiveringsinstallatie? Of ergens in de woonwijk uit het riool? Kortom, een samenspel van drinkwaterbedrijf, gemeente en waterschap! Goed is om te zien dat sommige koplopers al zoeken naar verdere samenwerking om hun koppositie te behouden, en daarbij het thema water en energie concreet noemen. Tegelijkertijd verbreden we daarmee de scope van het Bestuursakkoord Water naar meer dan alleen efficiency. En dat kan geen kwaad!

*Prof. dr. ir. Jan Peter van der Hoek MBA
hoofd Strategisch Centrum Waternet
hoogleraar Drinkwatervoorziening
TU Delft*

Henry Meijdam, Raad voor de leefomgeving en infrastructuur

‘Drinkwaterbedrijven zijn natuurlijke coalitiegenoot’

De onafhankelijke Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) is het strategische adviescollege voor regering en parlement op het domein van de fysieke leefomgeving. In 2013 presenteerde de Rli het advies ‘Onbeperkt houdbaar, naar een robuust natuurbeleid’, dat een belangrijke rol bij de uitvoering van natuurbeleid legt bij de drinkwatersector.

De Rli adviseert gevraagd en ongevraagd over hoofdlijnen van beleid op het gebied van duurzame ontwikkeling van de leefomgeving en infrastructuur. De raad werkt op de fysieke beleidsterreinen van

de ministeries van IenM, EZ en BZK. Met een integrale benadering en advisering op strategisch niveau wil de raad bijdragen aan de verdieping en verbreding van het politiek en maatschappelijk debat en aan

de kwaliteit van de besluitvorming. De regering is verplicht op adviezen van de raad te reageren en aan te geven wat zij ermee gaat doen.

Medio 2013 presenteerde de Rli het advies 'Onbeperkt houdbaar, naar een robuust natuurbeleid', waarin wordt geconstateerd dat de uitvoering van het natuurbeleid te weinig ambitieus is en ook onvoldoende is om de gestelde natuurdoelen te realiseren.

Voorzitter Henry Meijdam zet uiteen wat de Rli met dit advies beoogt: 'Het natuurbeleid wordt steeds moeilijker realiseerbaar door een aantal oorzaken: de overheid heeft minder geld voor natuur, er is te weinig langetermijnvisie en het natuurbeleid sneeuwt onder door de toename van andere ruimtelijke belangen. Wij adviseren een systeem waarbij de natuurdoelstellingen voor langere tijd worden vastgelegd, terwijl de flexibiliteit voor de manier van uitvoeren groter wordt, zodat je kunt meebewegen met maatschappelijke ontwikkelingen. Dat is ook van belang omdat we zien dat er de laatste jaren in de maatschappij minder begrip en dus draagvlak ontstaat voor natuur. Natuur moet weer aansluiten bij behoeften van mensen.'

Hoe kan dit volgens u worden bereikt?

Meijdam: 'Er zijn meerdere wegen die naar Rome leiden. Als Nederland bijvoorbeeld een Ecologische Hoofdstructuur (EHS) belangrijk vindt, moet je je volgens ons niet te veel vastleggen op de exacte locaties en geografische begrenzingen, maar meer op het tot stand brengen ervan. Dus minder in de details en meer op de grote lijnen. Dan kun je ook beter synergie zoeken met andere maatschappelijke partijen, zoals de landbouw, de drinkwaterbedrijven of het bedrijfsleven, want daar ligt de sleutel tot een effectiever natuurbeleid.'

Welke rol ziet u daarbij voor de drinkwaterbedrijven?

Meijdam: 'De drinkwaterbedrijven spelen hier al een cruciale rol: ze zijn een natuurlijke coalitiegeenoot bij natuurbeleid. Drinkwaterbedrijven hebben belang bij een goede ecologische staat van de waterwingebieden in verband met de kwaliteit van hun product. En de natuur heeft dat soort grote gebieden nodig om robuuste natuurlijke systemen te kunnen laten groeien en in stand te houden.'

Hoe zou het kabinet de rol van de drinkwaterbedrijven hierbij verder kunnen stimuleren?

Meijdam: 'De beleidsregels zouden de ruimte moeten creëren om de drinkwaterbedrijven in de gelegenheid te stellen een rol te spelen bij natuurbeheer. De Rli adviseert om meer te gaan werken met horizonbepalingen: langetermijndoelstellingen die aangeven waar we naartoe gaan en hoe we dat gaan betalen. Dat biedt voor stakeholders zoals de drinkwaterbedrijven zekerheid over financieringsstromen en overheidsdoelstellingen. En dat is essentieel voor het doen van investeringen, waardoor de stakeholders kunnen inhaken op de doelstellingen van de overheid. Je gaat niet investeren als je het risico loopt dat het beleid een jaar later alweer anders is.'

'Weinig dingen zijn zo essentieel voor het leven als goed drinkwater. Als we het hebben over maatschappelijke betrokkenheid kan het niet anders dat de drinkwaterbedrijven een belangrijke partner zijn bij de uitvoering van het natuurbeleid. Wij denken

dat omvangrijke natuurprojecten vrijwel altijd tot stand komen door de samenwerking van een groot aantal maatschappelijke partijen. Daar horen de drinkwaterbedrijven natuurlijk bij, omdat zij grote gebieden in eigendom of beheer hebben; gebieden die voor het realiseren van nationale natuurdoelstellingen onmisbaar zijn.'

Systeem van rechten

De Rli zet in op drie doelstellingen voor het nieuwe natuurbeleid: uitbreiden van het areaal aan natuurgebieden en verhoging van de kwaliteit van bestaande gebieden, creëren van nieuwe natuurgebieden en natuurgebieden, die zijn omgeven door agrarische gebieden, beter met elkaar verbinden. Dat betekent ook een herijking van het agrarische natuurbeheer, omdat is gebleken dat dit slechts beperkt effectief is.

Om meer continuïteit in het natuurbeheer te krijgen, adviseert de Rli om een systeem van rechten te ontwikkelen en zo nieuwe financiële dragers te organiseren op het niveau van de regionale Natuurnetwerken. *Kunt u daar een voorbeeld van geven?*

Meijdam: 'Natuur is er niet alleen 'voor de natuur', maar ook om er gebruik van te maken: ervan te genieten, er te recreëren. De samenleving moet er iets aan hebben; dan krijgt zo'n gebied ook echt verdien capaciteit. Door ondernemers rechten te geven om bijvoorbeeld een horecabedrijf of een fietsverhuur te exploiteren, zorg je ervoor dat zij een belang hebben de natuur in stand te houden: zij zijn er immers voor hun boterham van afhankelijk. Je kunt dan als tegenprestatie vragen om een bijdrage aan de natuur, bijvoorbeeld het beheren van wateroevers. Op dat moment heb je belangen aan elkaar verbonden die het mogelijk maken je natuurdoelstellingen te behalen, economische ontwikkeling te stimuleren én een gelegenheid bieden voor mensen om te recreëren of te sporten. Bij het natuurbeheer door drinkwaterbedrijven in de duinen zie je dit model al functioneren.'

'De rol van de overheid daarbij is: helderheid scheppen en partijen bij elkaar brengen. Dat laatste lukt nooit zonder regels en toezicht, maar het is belangrijk daarin niet door te schieten: er moet ruimte blijven voor initiatieven voor stakeholders. Daarmee kom ik eigenlijk op de centrale boodschap van ons advies: het gaat bij natuurbeleid om samenwerken. Niemand kan het alleen, ook de overheid niet.'

Meijdam vervolgt: 'De robuustheid van de gebieden, zowel qua omvang als qua wijze van beheer, is van essentieel belang voor een werkend ecosysteem. Goede waterkwaliteit is daar onlosmakelijk aan verbonden. Je ziet nu dat er veel versnippering is, vooral omdat men natuurgebieden 'ontwikkelt' vaak aan de hand van een landkaart. Wij pleiten ervoor om dat meer organisch te laten gebeuren, in samenhang met de omgeving. Kijk naar hoe je 'in het veld' natuur kunt verbinden met aangrenzende waterwingebieden of agrarische gebieden: natuur en andere functies moeten meer in elkaars verlengde komen te liggen. En daar kunnen ook de drinkwaterbedrijven een grote rol bij spelen, dat is mijn vaste overtuiging.'

‘Standpuntbepaling én versterking van de samenwerking’

De Vewin-stuurgroep Beveiliging en Crisismanagement (BCM) bestaat uit vertegenwoordigers van alle drinkwaterbedrijven, voorgezeten door Ria Doedel, directeur van WML. Als secretaris is Vewin verantwoordelijk voor de informatievoorziening en de voorstellen voor standpuntbepaling.

De stuurgroep komt viermaal per jaar bij elkaar om bestuursstandpunten voor te bereiden en sector-initiatieven te bespreken. De bestuursstandpunten van de stuurgroep BCM zijn voor Vewin basis van de lobbyactiviteiten richting bijvoorbeeld ministeries, Eerste en Tweede Kamer en andere belangen- en koepelorganisaties. Het gaat daarbij meestal om wetsvoorstellen, beleidsinitiatieven en samenwerking op het gebied van leveringszekerheid en continuïteit, crisismanagement en beveiliging.

Speelveld

Drinkwater is een primaire levensbehoefte en van groot belang voor de volksgezondheid en het functioneren van de samenleving: grootschalige uitval leidt snel tot maatschappelijke ontwrichting. De drinkwatersector is niet voor niets één van de vitale sectoren van Nederland, net als energie en telecom. En juist daarom stelt de rijksoverheid via wetgeving en beleid allerlei eisen en randvoorwaarden aan de beveiliging, continuïteit, crisispreparatie en -respons van drinkwaterbedrijven. Deze wets- en beleidsvoorstellen worden in de stuurgroep BCM besproken om standpuntbepaling richting het Vewin-bestuur voor te bereiden.

Geen dubbele meldplicht

Momenteel is o.a. actueel het wetsvoorstel ‘Melding inbreuken elektronische informatiesystemen’ vanuit het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ). Met deze wet

krijgen enkele vitale sectoren voor majeure ICT-inbreuken een wettelijke meldplicht aan het ministerie van Veiligheid en Justitie. Vewin wil dat drinkwaterbedrijven conform de Drinkwaterwet alleen bij hun eigen toezichthouder ILT hoeven te melden. Ook zet Vewin erop in dat VenJ geen interventiebevoegdheid heeft richting drinkwaterbedrijven, en dat meldingen van ICT-inbreuken en alle verstrekte gegevens moeten worden uitgezonderd van de Wet openbaarheid van bestuur.

Prestatieafspraken Veiligheidsberaad

Een ander actueel dossier is de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's. Minister Opstelten heeft toegezegd om samenwerking tussen veiligheidsregio's en vitale sectoren tot één van de landelijke doelstellingen te benoemen waarover hij prestatieafspraken gaat maken met het Veiligheidsberaad. In de stuurgroep wordt gekeken waarover die prestatieafspraken zouden moeten gaan: waar lopen drinkwaterbedrijven in hun samenwerking met de regio's tegenaan? Eén van de onderwerpen is bijvoorbeeld het verkrijgen van toegang tot ‘Netcentrisch Werken’, waarmee in crisissituaties snel een eenduidig en sectoroverstijgend totaalbeeld van de situatie ontstaat.

Samenwerking drinkwaterbedrijven

Naast standpuntbepaling rondom wetsvoorstellen, wetsevaluaties en beleid,

kijkt de stuurgroep ook naar hoe de bedrijven meer en efficiënter kunnen samenwerken. Een goed voorbeeld hiervan is het in 2011 afgesloten landelijke ‘Poolingcontract nooddrinkwater’. Daarin spraken de drinkwaterbedrijven af om – indien nodig – nooddrinkwatermateriaal, zoals flexitanks en kraanstellen, en zelfs personeel, transportcapaciteit en vulpunten aan elkaar ter beschikking te stellen. Hiermee kunnen drinkwaterbedrijven de nooddrinkwatervoorziening op grotere schaal inzetten en sneller uitvoeren. Het initiatief en de uitvoering kwamen vanuit de stuurgroep BCM.

Samenwerking en afstemming is van groot belang, ook om je als sector sterker naar buiten te positioneren. Samenwerking leidt tot kennisdeling en kennisdeling tot kennisvermeerdering. Vanuit de stuurgroep is dan ook besloten om op een aantal terreinen meer uniform te gaan werken.

Momenteel wordt in opdracht van de stuurgroep een uniform sjabloon opgesteld voor het wettelijk verplichte leveringsplan dat bedrijven eenmaal per vier jaar bij de ILT moeten indienen. Eerder al is de aanpak van de verplichte verstorings-risicoanalyse geharmoniseerd; een fundamenteel onderdeel van het leveringsplan dat de basis vormt voor alle continuïteits- en crisisbeheersingsmaatregelen van drinkwaterbedrijven.

Drinkwaterbedrijven werken hard aan duurzaamheid

Eerste gecertificeerde klimaat- neutrale waterbedrijf: Brabant Water

Brabant Water heeft als eerste drinkwaterbedrijf in Nederland het certificaat 'Klimaatneutrale onderneming' behaald. Het certificaat, uitgereikt door Climate Neutral Group, is het resultaat van vijf jaar werken aan klimaatneutraliteit.

Klimaatneutraal ondernemen wil zeggen dat de productie van een drinkwaterbedrijf geen schadelijke bijdrage levert aan klimaatverandering. Daartoe wordt eerst de impact van de productie op het opwarmen van de aarde in kaart gebracht en daarna verminderd.

Certificering

Climate Neutral Group heeft Brabant Water gecertificeerd volgens de standaard 'Klimaatneutraal Gegarandeerd'. Deze standaard doorloopt aan de hand van vijf verificatiestappen het proces naar klimaatneutraliteit.

Hiervoor is de volgende aanpak gevolgd:

- *Verminderen*: reductie van CO₂-emissies bij de productie van drinkwater, door onder meer drukoptimalisatie, inzet van efficiëntere pompen en aanpassingen in klimaatregelingen; aanpassing van het rijgedrag van medewerkers en investering in slimme, energiezuinige verlichting.
- *Verduurzamen*: overstap naar groene energie, investering in zonnepanelen, duurzaam bouwen en inkopen, en duurzaam terreinbeheer.

- *Compenseren*: Brabant Water compenseert het (niet te vermijden) restant van de CO₂-voetafdruk door via Climate Neutral Group te investeren in een duurzaam waterkrachtproject in China.

Algemeen directeur Guïljo van Nuland: 'Brabant Water ziet water in de context van milieu en maatschappij. Wij beschermen onze bronnen en de kwaliteit van het grondwater met grote zorg en inspanning. Ook dragen we als grootgrondbezitter actief bij aan de instandhouding van de biodiversiteit. Naast deze activiteiten zijn we gecertificeerd voor onze inspanningen in klimaatneutraal ondernemen. We zijn trots op deze accreditatie!'

Volgende stap?

De status 'klimaatneutraal' is een mooi resultaat, maar Brabant Water neemt de verantwoordelijkheid om continu zorg te dragen voor milieuvriendelijke vormen van productie. Compensatie is een prima middel om klimaatneutraal te worden, maar het actief werken aan een lagere CO₂-uitstoot blijft het doel voor de lange termijn.

Van Nuland: 'Dit betekent dat we bezig blijven met maatregelen die energie besparen, dan wel uitstoot beperken. Ook bekijken we of het mogelijk is zelf nog meer stroom op te wekken. Brabant Water kan water alleen winnen en aanbieden dankzij de natuur. En daarom is het vanzelfsprekend dat we iets terugdoen voor diezelfde natuur, onze belangrijkste leverancier.'

Lieve Declercq en Martien den Blanken.

Medicijnresten in water

‘Oproep aan rijksoverheid: pak de regierol!’

Langzamerhand begint de politiek meer aandacht te krijgen voor één van de grotere milieuproblemen waarmee waterbeheerders kampen: medicijnresten in oppervlakte- en grondwater. Het begin is er, maar de bronaanpak die staatssecretaris Mansveld eerder aankondigde, kan er voor wat betreft de waterschappen en drinkwaterbedrijven niet snel genoeg komen. Bij voorkeur met een krachtige regisseursrol voor het rijk.

In een brief aan de Tweede Kamer medio 2013 gaf staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, Wilma Mansveld, aan dat het terugdringen van geneesmiddelen en andere microverontreinigingen in water een urgente maatschappelijke opgave is.

Mansveld wil in ieder geval – in samenwerking met de betrokken stakeholders – een brongerichte nationale en internationale aanpak, eventueel aangevuld met extra zuivering. Naast medicijnen voor menselijk gebruik kijkt Mansveld ook nadrukkelijk naar diergeneesmiddelen.

De vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Milieu heeft onlangs een rondetafelgesprek georganiseerd over geneesmiddelen in drinkwater en milieu. Naast vertegenwoordigers van de farmaceutische industrie, de medische wereld en de wetenschap, waren ook de water-

ketenpartners uitgenodigd. Vewin – in de persoon van Martien den Blanken, directeur van PWN – voerde het woord namens de drinkwaterbedrijven. Daarnaast had de Kamercommissie Vitens uitgenodigd, om meer te vertellen over de specifieke problemen bij grondwaterwinning. In Nederland wordt 40% van het drinkwater bereid uit oppervlaktewater en 60% uit grondwater.

Regierol

Zowel Lieve Declercq (directievoorzitter van Vitens), als Martien den Blanken deed een oproep aan de politiek om de regie op zich te nemen: 'Er is meer onderzoek nodig naar de effecten van langdurige blootstelling aan lage concentraties van geneesmiddelen. Ook moeten alle betrokken partijen bij elkaar worden gebracht voor een integrale aanpak: dat kan alleen slagen als de overheid daar een slagvaardige rol in vervult. De drinkwaterbedrijven zijn daarbij uiteraard bereid zich volledig in te zetten voor de oplossing van dit urgente probleem.'

Drinkwaterbronnen moeten beschermd worden

Oppervlaktewater én grondwater moeten beschermd worden tegen emissies van geneesmiddelen. In oppervlaktewater dat is bestemd voor de productie van drinkwater, worden concentraties van geneesmiddelen aangetroffen boven de streefwaarde van 0,1 µg/l (Europees Rivier Memorandum). Ook in grondwater en oevergrondwater komt overschrijding van deze streefwaarde voor, hoewel minder vaak.

Normering

Martien den Blanken: 'Helaas is het tot nu toe niet gelukt om deze middelen op de Europese lijst van prioritair stoffen te krijgen. Wij vragen de politiek om te blijven streven naar extra normering op Europees niveau. Nationaal kunnen we een norm opnemen in het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water van maximaal 0,1 µg/l. Daarmee zou Nederland tegelijkertijd een flinke stap zetten in de uitvoering van de KRW, die eist dat er geen verdere achteruitgang optreedt van de waterkwaliteit.'

Internationale aanpak

Geneesmiddelen in oppervlaktewater moeten in een internationale context worden bekeken. Medicijnresten in Rijn en Maas, uit Duitsland, België en Frankrijk, stoppen niet bij de grens. Vewin dringt aan op een aanpak in een internationale setting via de Europese wetgeving en via de internationale riviercommissies. Van belang is dat voor geneesmiddelen zodanige milieukwaliteitsnormen gelden dat de lidstaten als gevolg hiervan adequate maatregelen moeten nemen.

Nu actie nodig

'Alle medicijnresten die wij aantreffen in ons grondwater, komen oorspronkelijk uit het oppervlaktewater: wat dáár gebeurt, is een voorbode van wat ons te wachten staat', aldus Declercq. 'Vitens heeft – als typisch 'grondwaterbedrijf' – daarnaast last van de diffuse verspreiding van diergeneesmiddelen die door de ondiepe bodem naar het grondwater sijpelen. Er is nu haast geboden, want anders hebben grondwaterwinningen door de langzame stroming van het grondwater en de bufferende werking van de bodem nog decennia last van microverontreinigingen. Die moeten dan tegen

hoge kosten aan het eind van de keten bij de drinkwaterbedrijven uit het grondwater worden gezuiverd en dat vergt enorme extra investeringen.'

De vervuiler betaalt

De drinkwaterbedrijven pleiten voor adequate aanpak van geneesmiddelen bij de bron, zonder achteruitgang van de kwaliteit van de waterlichamen (oppervlaktewater en grondwater) conform de Kaderrichtlijn Water (KRW). Ook de andere actoren in de geneesmiddelenproblematiek moeten in actie komen: zorginstellingen, farmaceutische industrie, huisartsen en apothekers. Zij moeten hun verantwoordelijkheid nemen en rekening houden met de effecten op het (water)milieu, bijvoorbeeld door het ontwikkelen en voorschrijven van biologisch afbreekbare medicijnen. Bij deze aanpak moet het principe 'de vervuiler betaalt' gelden: de kosten van zuivering mogen uiteindelijk niet bij de drinkwaterconsument terecht komen.

Samen met de waterschappen

Gezien de complexiteit van de problematiek en de urgentie om de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater op hoog niveau te krijgen, wil de drinkwatersector de geneesmiddelenproblematiek gezamenlijk met de waterschappen aanpakken. Dit sluit aan bij de ambitie van het Bestuursakkoord Water om in de waterketen doelmatig te werken aan een efficiënte watervoorziening.

Voorzorgsprincipe

Er is meer aandacht nodig voor het voorzorgsprincipe en de ecotoxiciteit. De focus moet liggen op het aantoonbaar maken van waar welke overschrijdingen van streefwaarden in de bronnen voor drinkwaterwinning plaatsvinden. De drinkwatersector heeft de volgende lijst van relevante geneesmiddelen opgesteld waarvoor voorlopige normering moet gaan gelden: carbamazepine, metformine, sotalol, lincomycine, metoprolol, fenazon, pentoxifylline, sulfamethoxazool, oestrogene activiteit (synthetisch hormoon 17-alfa-ethinylestradiol (EE2) en natuurlijk hormoon 17-beta-estradiol (E2)), diclofenac en het röntgencontrastmiddel amidotrizoïnezuur.

Tussenrapport Visitatiecommissie Waterketen

'Drinkwaterbedrijven willen graag meer samenwerken'

Op 23 januari jl. presenteerde de Visitatiecommissie Waterketen haar voortgangsrapportage aan minister Schultz van Haegen van IenM. Commissievoorzitter Karla Peijs gaf aan dat er – met name bij de waterschappen en de gemeenten – nog wel wat harder mag worden gelopen. Maar ook de drinkwaterbedrijven gaan niet op hun lauweren rusten.

De Visitatiecommissie Waterketen doet onderzoek naar de voortgang van het Bestuursakkoord Water. In het BAW zijn afspraken gemaakt over regionale samenwerking in de waterketen, tussen drinkwaterbedrijven, waterschappen en gemeenten. Hierbij is onder andere een doelmatigheids- en kwaliteitsverbetering in de waterketen afgesproken. Met als doel: een kostenbesparing in de waterketen van jaarlijks 450 miljoen euro in 2020, en een waterketen, die in de woorden van commissievoorzitter Karla Peijs 'fit for the future' is.

In deze voortgangsrapportage geeft de commissie een 'tussenstand' en wordt beoordeeld of de regio's op schema liggen om de gemaakte afspraken tijdig te realiseren. Onderdeel van de opdracht van de commissie is om na de tweetraps-evaluatie in 2013 de achterblijvende partijen in 2014 verder te stimuleren, te adviseren en 'best practices' van koplopers te delen. Eind 2014 zal de commissie haar slotconclusies presenteren in een eindrapport.

Klassement

De uitkomsten van de tweede trap in de

evaluatie vallen mee of tegen, afhankelijk van de bril waardoor je kijkt. Het goede nieuws is dat de samenwerking in de afvalwaterketen in 17 van de 50 regio's tot concrete maatregelen heeft geleid tussen gemeenten en waterschappen. De commissie noemt dit de 'koplopers'.

Tegelijkertijd is het slechte nieuws dat er ook 10 regio's zijn, die nog niet eens echt zijn begonnen; dat zijn de zogeheten 'achterblijvers'. En zoals zo vaak zit het merendeel een beetje tussen de uitersten in: 23 regio's vormen het peloton.

Voor de 10 drinkwaterbedrijven is de situatie een stuk positiever: 5 koplopers, 5 maal peloton en géén achterblijvers.

Verbetering zichtbaar

De resultaten van deze tweede 'foto', zoals Peijs het noemt, zijn ook beter dan van de eerste evaluatieronde, medio 2013. 'De regio's en drinkwaterbedrijven hebben zich zichtbaar ingespannen om de commissie van meer informatie te voorzien en hebben in enkele gevallen ook een versnelling gegeven aan het proces, waardoor er inmiddels wel vastgestelde afspraken en plannen zijn', aldus de commissie in haar rapport.

Maar het venijn zit in de staart. Want de Visitatiecommissie concludeert dat de kwaliteit van de ontvangen informatie zodanig is, dat ze de omvang van de 'totale realistische besparingsambities op dit moment niet kan vaststellen'. Het structurele besparingsbedrag in 2020 in de afvalwaterketen telt, voor zover de commissie kan achterhalen, nog niet op tot 380 miljoen euro. Bij de drinkwaterbedrijven constateert de Visitatiecommissie wel een sluitende optelsom tot de beoogde € 70 miljoen kostenbesparing.

Reden dat de commissie geen uitspraak kan doen over de totale omvang van de besparingen is dat veel regio's niet beschikken over enkele basale zaken. Het gaat daarbij om: inzicht in het kostenniveau in 2020 per regio bij ongewijzigd beleid en/of inzicht in de kosten in 2010; goed onderbouwde prognoses van de te bereiken besparingen; een monitoringssysteem voor de gerealiseerde besparingen.

Zorg en hoop

Er is dus nog veel werk aan de winkel! Een verbetering van de drie K's – kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid – is direct in het belang van de burgers. De commissie geeft aan vertrouwen te hebben dat de koplopers en – met de nodige inzet – ook het peloton de afspraken uit het BAW kunnen nakomen en daarmee een positieve bijdrage leveren aan het landelijke totaalbeeld. Maar er is ook zorg: zonder forse extra inspanningen van de achterblijvers lijken de doelen van het BAW op landelijk niveau niet haalbaar.

Daarbij herinnert de commissie de ketenpartners eraan dat het uiteindelijk gaat om

het totale besparingsgedrag van de sector. Als er dus regio's zijn, die hun aandeel niet kunnen waarmaken, zullen andere regio's meer moeten doen.

Verdere samenwerking

Ook ziet de commissie dat de drinkwaterbedrijven beperkt zijn aangehaakt aan de regionale samenwerkingsinitiatieven van gemeenten en waterschappen. De commissie constateert dat de overheden de nadruk leggen op de samenwerking in de afvalwaterketen en roept alle partners in de waterketen op om meer gebruik te maken van elkaars kennis en ervaring. Vewin kan zich vinden in deze oproep en ziet het rapport van de Visitatiecommissie als een stimulans om samen met de partners in de waterketen, gemeenten en waterschappen, verder te werken aan de doelen van het Bestuursakkoord Water.

De drinkwaterbedrijven hebben volgens de commissie voldoende ambitieniveau voor de implementatie van de acties die daarvoor nodig zijn. Ook de komende jaren koerst de drinkwatersector op de doelstellingen die in het bestuursakkoord zijn gemaakt. De afspraken in het BAW zijn voor de drinkwaterbedrijven het kompas om waar mogelijk de prestaties verder te verbeteren, onder andere via kennisuitwisseling met de partners in de waterketen.

In de afgelopen 15 jaar hebben de drinkwaterbedrijven onder andere met een benchmarktraject grote stappen gezet bij de verbetering van de doelmatigheid en kwaliteit. Dit heeft, sinds de eerste benchmark in 1997, onder andere geresulteerd in een efficiencyverbetering van ruim 35% in de sector. Het ontwikkelingsmodel van de drinkwaterbedrijven met de ervaringen van de bedrijfsmatige wijze van werken heeft daaraan sterk bijgedragen.

De ontwikkeling van de drinkwaterbedrijven tussen 1975 en 2010 kende de volgende elementen:

- van gemeentelijke of provinciale diensten via verzelfstandiging naar NV's;
- verzakelijking: drinkwaterbedrijven worden verantwoordelijk voor uitvoering en investeringen;
- 'op armlengte', met verantwoording aan provincies en gemeenten;
- schaalvergroting; in 1970 waren er 125

waterbedrijven; sinds 2010 zijn dat er 10; - efficiency (van 1998 tot 2012) met 35% toegenomen dankzij benchmarking.

De drinkwaterbedrijven zullen zich de komende tijd nog méér dan al het geval was richten op het verkennen van de mogelijkheden voor samenwerking met hun waterketenpartners, om samen te komen tot een waterketen die op het gebied van kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid geheel klaar is voor de toekomst.

'Waterketen ligt voorzichtig op koers'

Bij het in ontvangst nemen van het rapport onderstreepte minister Schultz van Haegen van IenM nog eens het belang van het nakomen van de BAW-afspraken. 'Het rapport van de Visitatiecommissie geeft de urgentie aan voor de waterketenpartners om in actie te komen, en gelukkig staan veel partijen nu in de 'actiemodus'. Dat moet ook, want er zijn ook zorgen: 20% van de regio's blijft achter en dat is 20% te veel!'

De minister roept alle waterorganisaties op '...de handen ineen te slaan. Samenwerking biedt kansen, financieel maar ook inhoudelijk. Daar hebben alle partijen baat bij. We moeten kosten besparen, juist om de kosten voor alle Nederlanders minder te laten stijgen.' Schultz benadrukte ook dat haast is geboden: begin 2015 moeten de eerste resultaten concreet zijn: 'De komende maanden moet het echt gebeuren en ik roep iedereen dan ook op er een schepje bovenop te doen. Ik leg liever geen

doelstellingen op van bovenaf, want het is beter dat partijen dat zelf doen, maar... 'Als het mot, dan mot het'. De minister gaf aan dat bij sancties voor niet-voldoen aan de afspraken niet meteen wordt gedacht aan ondercuratele-stelling, maar in de richting van interbestuurlijk toezicht.

Schultz wees de achterblijvers op de kennis die bij de commissie en andere partijen en koepels uit de waterketen aanwezig is. 'Bij de koepels VNG, UvW, Vewin en Rioned, via de kenniscoaches of de website en de bijeenkomsten van 'Samen werken aan water' kunt u allerlei informatie krijgen: doe daar iets mee!' Ze bedankte de koepelorganisaties uit de watersector voor hun bijdrage en voor het geven van het goede voorbeeld, en sprak haar hoop uit dat met de extra inzet van alle betrokkenen de BAW-doelen tijdig behaald zullen worden.

'Tijd van praten is voorbij'

Volgens de voorzitter van de Visitatiecommissie Waterketen, Karla Peijs, mogen sommige bestuurders zich bij het lezen van haar tussenrapport 'best eens achter de oren krabben en afvragen wat ze eigenlijk de afgelopen jaren hebben gedaan'. Ze gaf aan dat het beeld dat nu na de tweede informatieronde is ontstaan, positiever is dan de eerste 'foto' in september 2013. 'In sommige gevallen bleken regio's toen niet eens ambities te hebben geformuleerd: die

kregen hun inzending linea recta retour. Inmiddels spannen regio's zonder concrete ambities zich overwegend wel in om tot deze mijlpaal te komen, dus dat is een stuk beter dan een paar maanden geleden.'

Peijs waarschuwt de waterketenpartners ervoor om nu achterover te gaan leunen. 'In het land der blinden is een oog snel koning, maar alles is relatief: als je nu in het peloton zit, ben je er nog lang niet. Wat wij zeggen, is dat de koplopers en het peloton bij voldoende inspanning de doelen lijken te kunnen halen. En als er veel achterblijvers zijn, moeten de anderen sneller gaan lopen: het gaat immers om het totaalbeeld.'

Peijs eindigde met een pleidooi voor actie: 'De regio's moeten nu echt wat gaan doen en niet alleen maar praten. Als dingen goedkoper kunnen, moeten ze gewoon goedkoper, zo eenvoudig is dat. De commissie wil daarbij helpen en trekt de komende tijd het land in. Bij deze visitatieronde ligt de nadruk op de knelpunten en mogelijke oplossingen voor de achterblijvers. Maar we hebben ook nadrukkelijk aandacht voor de koplopers en voor best practices. We hebben er vertrouwen in dat met de nodige extra inspanning van alle waterketenpartners de BAW-doelen tijdig gehaald kunnen worden. Ik hoop dan ook dat we met z'n allen eind 2014 het glas kunnen heffen op een voorspoedige afloop.'

'Denk eens aan het Brabant-model'

Brabant Water maakt deel uit van een succesvolle waterketensamenwerking in regioverband, onder de naam Waterkring de Baronie. Het drinkwaterbedrijf ziet het als haar missie om in samenspel met anderen een herkenbare bijdrage te leveren aan

de maatschappelijke waarden van water in al zijn facetten. Duurzaamheid, gezondheid en veiligheid zijn daarbij belangrijke thema's.

In het verlengde daarvan riep algemeen directeur van Brabant Water Guiljo van Nuland bij de overhandiging van het tussenrapport van de Visitatiecommissie de waterketenpartners elders in het land op om die samenwerking nu verder vorm te geven en daarbij eens te kijken naar het zogeheten 'Brabantse model': 'Want dat model lijkt in de praktijk goed te werken. Pragmatisch, bottom-up, op basis van gelijkwaardigheid van de partners: gemeenten, waterschappen én het drinkwaterbedrijf. Met als kritische succesfactoren: elkaar wat ruimte geven en vooral: successen gunnen.' Op terreinen zoals assetmanagement, het afstemmen van werkzaamheden in de openbare ruimte en monitoring van waterstanden zijn er dan veel synergievoordelen te behalen, aldus Van Nuland. 'Maar ook op innovatieve trajecten, zoals bijvoorbeeld het KWO-systeem voor het Chassé-complex in Breda. In Waterkring de Baronie – een van de vier werkgebieden van het bredere Samenwerkingsverband Water in Midden- en West-Brabant – gebeurt dat al volop!'

De ketenpartners in Brabant hebben een toolbox samengesteld met 'gereedschappen' om de BAW-doelen te verwezenlijken. Van Nuland: 'Uiteraard willen we deze tools graag delen met iedereen uit de Nederlandse waterketen, om zo samen te werken aan een kosteneffectieve en minder kwetsbare waterketen. Wij nodigen waterketenpartners uit het gehele land dan ook uit om gebruik te maken van de inhoud van deze toolbox.'

Cascades

Na een verblijf van twee maanden in de duinen is het water zuurstofarm geworden en door de zuivering van het zand tegelijkertijd ook bacteriologisch betrouwbaar. Maar er zitten altijd nog resten van ijzer en mangaan in het water. Door weer zuurstof aan het water toe te voegen, ontstaat er oxidatie. De zuurstof uit de lucht bindt zich namelijk aan de ijzer- en mangaandeeltjes die nog in het water aanwezig zijn. De oxiden blijven achter op de zandbodem van de snelfilters.

Waterwoordvoerder Liesbeth van Tongeren, GroenLinks

‘Drinkwaterbelang moet bovenaan in de Structuurvisie Ondergrond’

Liesbeth van Tongeren is in de Tweede Kamer voor GroenLinks woordvoerder Economische Zaken, Infrastructuur en Milieu, en Veiligheid en Justitie. Ze is bekend van haar strijd tegen vervuilende fossiele brandstoffen, zoals schaliegas, en vóór schone energiebronnen, zoals aardwarmte, wind- en zonne-energie. Daarbij lijkt water een beetje een ondergeschoven kindje.

‘Dat klopt, water is momenteel niet hét grote speerpunt van GroenLinks’, aldus Van Tongeren. ‘Tegelijkertijd beseffen we terdege dat water een primaire voorwaarde is voor leven, en dus wel degelijk een belangrijk onderwerp. We benaderen water integraal, als onderdeel van onze andere thema’s, zoals klimaat, energie en de circulaire economie. Dat heeft ook te maken met de omvang van onze fractie: met z’n vieren kun je niet alles altijd de aandacht geven die je zou willen.’

Hoe staat het Nederlandse waterbeleid er volgens jullie bij?

Van Tongeren: ‘Dat gaat niet goed. De veiligheid van de dijken laat te wensen over, er wordt onvoldoende aandacht geschonken aan de waterkwaliteit en de regering komt zelfs de Europese afspraken uit de Kaderrichtlijn Water niet na. De kwaliteit van het oppervlaktewater moet echt snel beter worden. Daarnaast hebben wij grote zorgen over het grondwater, zeker in het licht van de eventuele schaliegaswinning. We missen in het kabinetsbeleid een brede en integrale benadering van water.’

Ze vervolgt: ‘Nederland pronkt in het buitenland met waterkennis, maar heeft zelf de zaakjes niet goed op orde. Voorbeelden te over: vervoer over water wordt gepromoot, terwijl de waterstanden in onze rivieren – door de grotere extremen in neerslag – vaker te hoog of juist te laag zijn, zodat er helemaal niet kan worden gevaren. Een ander punt is de toenemende ‘verharding’ van de Nederlandse openbare ruimte. Doordat het regenwater minder goed weg kan, de grond in, gaan er bij veel of langdurige neerslag problemen ontstaan met de waterafvoer. Verder zijn er nog steeds over-

schrijdingen van de normen voor bepaalde bestrijdingsmiddelen in het water. En er doemen al weer nieuwe probleemstoffen op in het water: microplastics, medicijnen en ga zo maar door. Allemaal signalen dat niet alle aspecten worden meegenomen bij de beleidsafwegingen: de regering moet dus haar huiswerk beter gaan maken.'

Wat bedoelt u daar precies mee?

Van Tongeren: 'Nederland moet in 2015 gewoon voldoen aan de KRW-doelen. En voorlopig heb ik nog niets gezien dat erop duidt dat dat gaat gebeuren. Wij blijven daar dus aandacht voor vragen.'

Uw partij heeft gepleit voor lastenverhoging op water, zowel voor burgers als voor

bedrijven, zoals de Belasting op leidingwater (Bol). *Wat is daarbij uw drijfveer?*

Van Tongeren: 'Wij vinden water een grondrecht, waarvan alle burgers goedkoop gebruik moeten kunnen maken. Maar we zijn ook aanhangers van het beginsel 'de vervuiler betaalt'. Daaronder valt wat ons betreft ook grootverbruik: individuen of bedrijven waarvan het watergebruik boven een bepaalde grens ligt, moeten meer betalen. Waarom zou je met belastinggeld van de gewone burger goedkoop water ter beschikking stellen aan grote bedrijven? Maar ook een consument die elke week zijn tuintje sproeit, zijn zwembad vult en zijn auto's wast, mag wat ons betreft een hoger tarief betalen.'

Naast de Bol zien we steeds meer gemeenten die precario heffen op de aanwezigheid van waterleidingen in gemeentegrond: wat vindt u daarvan?

Van Tongeren: 'Ik begrijp dat gemeenten druk voelen op hun begroting, maar dit is een rare vestzak-broekzakconstructie. De gemeenten zijn aandeelhouder van de drinkwaterbedrijven en betalen dus eigenlijk aan zichzelf. Uiteindelijk draait de burger er natuurlijk voor op, via een hoger tarief. Het probleem zit bij het regeringsbeleid: er worden onder de noemer van 'decentralisatie' taken bij de gemeente neergelegd zonder het bijbehorende budget. Geen wonder dat gemeenten proberen nieuwe inkomstenbronnen aan te boren.'

U loopt al sinds 2010 te hoop tegen schaliegaswinning; eind 2013 is een motie van u aangenomen over aanpassing van de Mijnbouwwet, omdat de wet geen recht doet aan de huidige bestuurlijke verhoudingen; waarom?

Van Tongeren: 'De Mijnbouwwet is echt ouderwets. Hij kijkt alleen naar de ondergrond en geeft zelfs voor de minister weinig afwegingsruimte voor het weigeren van een opsporingsvergunning. En als die eenmaal is verleend, is het voor de minister bijna onmogelijk om daarna een exploitatievergunning te weigeren.'

'Ik heb destijds van minister Verhagen een toezegging gekregen dat in de Structuurvisie Ondergrond twee zaken voorrang krijgen: drinkwaterwinning en duurzame energietoepassingen. Dat betekent dat bij alle vragen rondom de Nederlandse bodem eerst moet worden gekeken of er ook maar de kleinste kans be-

staat dat een voorgenomen activiteit conflicteert met de drinkwatervoorziening of met toekomstige duurzame energiewinning, zoals geothermie. We houden scherp in de gaten of de huidige minister die belofte nakomt. Ook in STRONG willen wij dus het drinkwaterbelang op één hebben.'

'We hebben nog geen inzicht in officiële stukken, maar het feit dat minister Kamp van plan is een aparte structuurvisie voor schaliegas te ontwikkelen, wekt geen vertrouwen. Er is nu gezegd dat de beide visies 'op elkaar' worden gelegd, maar wij geloven alleen in één gedegen integrale aanpak, onder de paraplu van het ministerie van IenM. Alleen dan is een brede afweging gegarandeerd.'

Van Tongeren vervolgt: 'Minister Kamp heeft zich tot nu toe weinig aangetrokken van het verzet tegen het boren en cracken. Steeds meer gemeenten en provincies laten weten bezorgd te zijn over de besluitvorming. Juist het lokale verzet, de inzet van de drinkwaterbedrijven en het feit dat het onderwerp snel in de Tweede Kamer kwam, hebben ertoe geleid dat niet klakkeloos is begonnen met schaliegaswinning. Tegelijkertijd moeten we alert blijven: Arcadis zoekt in opdracht van minister Kamp al naarstig naar locaties voor schaliegaswinning. Daarnaast lijkt het erop dat wél vergunningen zijn afgegeven voor het winnen van steenkoolgas, wat mogelijk nog schadelijker is voor het milieu en het grondwater dan schaliegaswinning. Wij vinden dat woordbreuk, want onder het moratorium op schaliegaswinning vallen alle 'niet-conventionele' winningen.'

Wat wordt de inzet van GroenLinks bij de verdere behandeling van STRONG?

Van Tongeren: 'We hebben een reeks vragen gesteld aan de minister, als input voor de komende debatten. GroenLinks en andere partijen in de Kamer willen geen twee processen die gaan leiden tot twee structuurvisies over de ondergrond, bij twee ministeries, EZ en IenM. We blijven pleiten voor een zorgvuldige, integrale afweging van alle betrokken belangen, met voldoende aandacht voor de verschillende belangen, zoals milieu, energie en drinkwatervoorziening.'

Toezicht en bedrijfsvoering

Doelmatige implementatie Drinkwaterwet is uitdaging

De uitrol van de financiële onderdelen van de Drinkwaterwet 2011 bevatte enkele onderdelen die ingrijpen op de bedrijfsvoering van de drinkwaterbedrijven. Binnen Vewin houdt een kerngroep, samengesteld uit Brabant Water, Vitens, WML en Evides, zich bezig met dit onderwerp. Kerngroep lid Peter Vermaat, algemeen directeur van Evides Waterbedrijf, vertelt meer over enkele actuele onderwerpen: bedrijfsvoering, toezicht en de 'Weighted average cost of capital', kortweg Wacc.

Medio vorig jaar bleken er interpretatieverschillen te bestaan tussen de drinkwatersector en de toezichthouder – de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) – over nieuwe bepalingen in de Drinkwaterwet met betrekking tot de bedrijfsvoering en de rol van de Autoriteit Consument & Markt (ACM). *Kunt u aangeven wat er aan de hand was en hoe dit is opgelost?*

Peter Vermaat: 'We hebben in Nederland een stevig wettelijk kader voor drinkwatervoorziening op basis van publieke inbedding. De drinkwaterbedrijven voeren een publieke taak uit, waarbij de aandeelhouders – gemeenten en provincies – decentraal toezicht uitoefenen. Op landelijk niveau geeft het ministerie van IenM daarvoor de kaders en is de ILT de effectieve toezichthouder. De Drinkwaterwet

2011 kent enkele nieuwe onderdelen en rapportageverplichtingen, onder andere rondom het financiële toezicht. Voor dat laatste maakt de ILT bij haar controlefunctie onder andere gebruik van de adviezen van de ACM.'

'Vanuit de drinkwatersector zijn we graag transparant', vervolgt Vermaat. 'Klanten hebben er recht op om te weten hoe tarieven tot stand komen, zijn opgebouwd en of ze niet te veel voor hun water betalen. De uitdaging is om dit op een efficiënte wijze in te richten, zoveel mogelijk gebruikmakend van de al bestaande systemen. Wat we immers willen voorkomen, is dat wetgeving ongewenste administratieve druk met zich meebrengt en daarmee vervolgens weer hoge kosten, zoals onlangs nog bleek in de zorgsector.'

Kortom: transparantie gepaard gaande met aanvaardbare maatschappelijke kosten.'

'In de uitrolfase van een wet is vaak wat extra overleg nodig om verwachtingen over en weer op één lijn te krijgen en interpretatieverschillen te bespreken. Dat was ook zo bij de uitwerking van de Drinkwaterwet, waar het ging om de mate van detaillering in gegevens. Inmiddels is met de ILT en de ACM een vast format afgesproken waarbij we op een eenvoudiger manier de vereiste transparantie kunnen geven. Met dit format zullen er naar verwachting geen misverstanden meer zijn over de gegevens die de drinkwaterbedrijven moeten aanleveren.'

'Een ander voorbeeld is dat soms de interpretatie van eisen van de Drinkwaterwet door de ILT niet helemaal aansluit bij de wetgeving rondom de jaarverslaglegging. Maar ook daar zijn we in goed overleg uitgekomen. Het is nog wel nodig deze afspraken voor de toekomst vast te leggen.'

De interpretatieverschillen op dit gebied behoren dus inmiddels tot het verleden; zijn daarmee alle problemen opgelost?

Vermaat: 'Er zijn grote stappen gezet. Mochten zich bij de verdere uitrol zaken voordoen, dan ga ik ervan uit dat we daar samen uitkomen. Het is daarbij belangrijk dat we als partners kunnen opereren en tegelijk ook de in de wet onderscheiden (toezichts)rollen worden gerespecteerd: zeker, er is een toezichthouder vanuit het rijk, en een onder toezicht gestelde. Maar we hebben uiteindelijk hetzelfde voor ogen: de toekomstvastheid van de drinkwatersector zeker stellen, zodat iedereen in Nederland continu kan rekenen op betrouwbaar water, en dat op een doelmatige wijze. Zo'n gedeeld belang maakt dat je er altijd samen uit moet komen.'

Financieringsruimte

Een van de andere nieuwigheden van de Drinkwaterwet 2011 is de tweejaarlijkse vaststelling door de minister van IenM van de Wacc: de 'Weighted average cost of capital'. Dit is de toegestane vergoeding op het vermogen waarmee het bedrijf wordt gefinancierd, ofwel de vermogenskostenvoet. In de afgelopen reguleringsperiode was de Wacc vastgesteld op 6%. Qua uitwerking is er nu een andere invulling

gegeven aan de bepaling van de Wacc dan de voorgaande keer, bijvoorbeeld door uit te gaan van een andere vergelijkingsgroep en marktriscopremie. Mede op grond hiervan heeft de ACM de minister van IenM geadviseerd dit voor de volgende periode te verlagen naar 4,8%; een verkrapting van de financiële ruimte van de drinkwaterbedrijven van bijna een kwart. *Waarom is dat een probleem?*

Vermaat: 'De regulering via de Wacc is ingesteld ter bescherming van de klant. Tegelijkertijd moet de Wacc de waterbedrijven ruimte geven om te sparen voor investeringen en innovaties. Op basis van een afwijkende uitwerking ten opzichte van de vorige keer is de Wacc nu relatief sterk verlaagd. De sector maakt zich hier zorgen over, omdat dat kan leiden tot te weinig investeringsruimte. Daarnaast dwingt een lage Wacc ons tot het aangaan van meer kortlopende leningen, tegen fluctuerende rentetarieven. Dat zou kunnen leiden tot fluctuaties in de tarieven die wij aan onze klanten moeten berekenen. Bovendien ontstaat hierdoor een reguleringsrisico, waardoor banken ons een hogere rente gaan berekenen, die wij ook weer moeten doorbelasten. Vewin is van mening dat de Wacc nu te sterk is verlaagd op basis van deze afwijkende uitwerking en hoopt dit voor de volgende ronde te kunnen bijstellen.'

'Wij vinden het belangrijk dat de minister een Wacc-advies van de ACM ook toetst aan haar eigen beleidskaders, met het oog op de toekomstvastheid van de drinkwater-

sector. Want zelfs een vastgestelde methodologie kan dus door een afwijkende invulling leiden tot ongewenste resultaten.'

Toezicht

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, OESO, meent dat Nederland een onafhankelijke toezichthouder op het gebied van waterbeheer mist. Versterking van het toezicht zou volgens de OESO nodig zijn om monopolistisch gedrag te voorkomen. *Wat vindt u van de suggesties van de OESO?*

Vermaat: 'De OESO heeft het over een 'awareness gap', en dat is ten dele herkenbaar. Veel Nederlanders staan te weinig stil bij de manier waarop wij waterveiligheid en waterkwaliteit in ons land hebben geregeld. Maar de oplossing die de OESO voorstelt – één waterregulator – is in de Nederlandse waterketen van publieke bedrijven en overheden niet passend en onnodig. Bewustwording moet je meer zoeken in de hoek van voorlichting, waar we als drinkwatersector ook zeker een rol hebben.'

'Wij hoeven niet bang te zijn voor monopolistisch gedrag, want de drinkwatervoorziening is een publieke taak, ingebed in een uitgekristalliseerd wettelijk systeem van centraal en decentraal toezicht. Naast de publieke aandeelhouders en de minister – die allen zelf weer worden gecontroleerd door volksvertegenwoordigingen – wordt het feitelijke toezicht uitgevoerd door een onafhankelijke partij, de ILT, die zich laat adviseren door een ander onafhankelijk orgaan, de ACM.'

Jeroen Renes, Wendy Kloeg en Debbie Koorn (Dunea).

Nuclear Security Summit 2014

‘Iedereen deed hier gewoon wat hij altijd doet’

Een paar dagen stond Nederland wereldwijd volop in de aandacht. Dat er bij de organisatie van de Nuclear Security Summit (NSS) veel kwam kijken, is wel duidelijk. Maar wat dit in de praktijk betekent voor een drinkwaterbedrijf, is veel minder bekend. Goede reden dus om langs te gaan bij Dunea, hofleverancier van drinkwater voor Den Haag en omstreken.

De voorbereidingen begonnen voor Dunea in 2013, toen ze via de Stuurgroep Beveiliging en crisismanagement van Vewin een seintje kregen: in maart 2014 vindt een grote internationale topbijeenkomst plaats in Den Haag, die ook gevolgen

heeft voor de bedrijfsvoering van de drinkwaterbedrijven. *Wat gebeurt er dan?*

Wendy Kloeg, sectormanager Informatievoorziening en Facility Management: ‘Vewin is daarna bij het ministerie van

Veiligheid en Justitie meer informatie gaan zoeken, om samen met onze beveiligingsmanager, Tamara Makaai, te kunnen bekijken wat dit voor ons betekent. Je kunt drie grote lijnen onderscheiden: de impact op het beveiligingsniveau, de prak-

tische gevolgen voor onze bedrijfsvoering en onze rechtstreekse betrokkenheid bij de organisatie zelf. De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) gaf in de voorbereiding aan dat we rekening moesten houden met een 'voorstelbare dreiging'. Dat is relevant voor welke maatregelen je vervolgens gaat nemen.'

Debbie Koorn, senior communicatieadviseur: 'We kregen van het ministerie van Buitenlandse Zaken als opdracht mee om tijdens de top te zorgen voor ongestoorde levering van drink- en bluswater, onafhankelijk advies aan de NCTV en de congresorganisatie, technisch advies over de tijdelijke watervoorziening en invulling aan het duurzame karakter van de top.'

Risico's en scenario's

Kloeg: 'Overleg met de NCTV over mogelijke gevaren die de top voor de drinkwatervoorziening meebrengt, leverde een lijst op van vijf specifieke risico's. De meest extreme zijn dat we zelf doelwit zouden worden van acties of aanslagen, of dat onze infrastructuur daarvoor gebruikt zou worden. Andere risico's zijn: toegang door onbevoegden tot onze productielocaties, cybercrime en een verhoogde kans op imagoschade bij een calamiteit, door de enorme persaandacht voor de NSS. In ons algemene leveringsplan zijn alle scenario's die passen bij deze risico's, al uitgewerkt, dus daar hoefden we geen extra actie op te ondernemen.'

Business as usual

Jeroen Renes, afdelingsmanager Leidingen: 'De NCTV heeft ons gevraagd hoe wij als vitale sector omgaan met de risico's rondom de top. Daarnaast zetten ze ons ook af en toe op een spoor waar we zelf niet 1-2-3 aan zouden denken. Eén van hun vragen was bijvoorbeeld: 'Wat doe je als activisten roze kleurstof in het drinkwater doen?'

'We zijn er vrij nuchter onder gebleven', vervolgt Renes. 'Dunea is wel wat gewend in haar verzorgingsgebied. Wij hebben in Den Haag de nodige ervaring met grote evenementen zoals Prinsjesdag en staatsbezoeken, en gevoelige locaties zoals de koninklijke paleizen, het Binnenhof, het Internationaal Strafhof en ga zo maar door.'

Op het gebied van bedrijfsvoering ging het in eerste instantie vooral om de bereikbaarheid tijdens de top. Men verwachtte grote verkeersdruk in de hele Randstad, waardoor monteurs bij verstoringen mogelijk niet snel op locatie kunnen komen. Bovendien was door de veiligheidssector rondom de locatie van de top een deel van Den Haag ontoegankelijk. Renes: 'Dat laatste is opgelost door enkele monteurs tevoren te accrediteren bij de NSS, zodat zij in geval van nood toch het afgesloten gebied in konden. Verder hebben we bij de planning van het reguliere onderhoud uiteraard rekening gehouden met de slechte bereikbaarheid.'

Extra piketdienst

Koorn: 'Behalve de drinkwatervoorziening op de locatie van de NSS zelf, hebben wij uiteraard een verantwoordelijkheid naar onze overige 1,2 miljoen klanten. Daarom hebben we tijdens de top een extra piketdienst ingesteld, zodat we continu in staat waren

---

'WIJ ZIJN WEL WAT GEWEND IN ONS VOORZIENINGSGEBIED'

---

snel te reageren op eventuele calamiteiten. Voor alle technische medewerkers en enkele andere collega's binnen Dunea golden aangescherpte bereikbaarheidseisen. Maar eigenlijk deed iedereen gewoon wat hij of zij altijd doet: zorgen voor lekker en betrouwbaar drinkwater.'

Zo is vooraf de staat van het leidingnet en van de brandkranen in de secties rondom het World Forum extra gecontroleerd. Ook heeft Dunea vlak vóór de top de binnen-installaties van het World Forum en de hotels in de omgeving extra gecontroleerd in het kader van de wettelijke taak op het gebied van legionellapreventie.

Duurzaamheid

Koorn: 'Naast alle zaken die met veiligheid en bedrijfsvoering te maken hebben, hadden we natuurlijk ook rechtstreekse contacten met de NSS-organisatie over de levering van drinkwater op de congreslocatie. Men wilde Nederland tijdens de top profileren als gastvrij, innovatief en duurzaam, en de organisatie heeft ons gevraagd mee te denken over de invulling daarvan. Dat heeft onder andere geleid tot het leveren van duurzame drinkflessen voor kraanwater, om zo de CO₂-footprint van het congres te verminderen. Vooral met alle pers in de buurt is zo'n top natuurlijk een mooie gelegenheid om het bijzondere, chloorvrij geproduceerde Nederlandse kraanwater extra onder de aandacht te brengen.'

Feyo Sickinghe, voorzitter Groep Graafrechten

‘Regelgeving defragmenteren en consistenter maken’

Twaalf telecom-aanbieders met eigen infrastructuur in Nederland hebben zich sinds 2002 verenigd in de Groep Graafrechten. Dit informele samenwerkingsverband behartigt de belangen van de leden ten aanzien van regelgeving rondom graafrechten. Voorzitter Feyo Sickinghe: ‘STRONG is een mooie gelegenheid om de bezem door de regel-jungle te halen.’

De Groep Graafrechten probeert voor haar leden een zo goed mogelijk regelgevend klimaat te realiseren voor de aanleg en instandhouding van infrastructuur voor openbare elektronische communicatienetwerken. Naast belangenbehartiging houdt de groep zich bezig met het in kaart brengen van het speelveld, wat de relevante regelgevende ontwikkelingen zijn, welke impact die kunnen hebben en hoe je daar op zou moeten reageren. ‘In het Nederlands is er, meen ik, geen goede term voor, maar in het Engels heet dit ‘regulatory affairs’’, aldus voorzitter Feyo Sickinghe. ‘We zijn dus breder dan puur een lobbyclub. Ons belangrijkste doel is het optimaliseren van de randvoorwaarden voor aanleg, beheer en exploitatie van telecomnetten.’

De groep opereert op basis van consensus, waarbij de omvang van de bedrijven geen rol speelt. Sickinghe: ‘Hoewel de leden

uiteraard concurrenten zijn, lopen de operationele belangen rondom de ondergrondse netten voldoende parallel om samen op te trekken.’

Graafrechten

Het graafrecht van aanbieders van elektronische communicatienetwerken betreft volgens de Telecommunicatiewet in feite een verplichting voor grondeigenaren om te gedogen dat kabels en niet-gevulde mantelbuizen worden aangelegd en in stand gehouden in en op openbare en andere gronden.

Daarnaast zijn verschillende andere wetten relevant voor ondergrondse infrastructuur, steeds vaker ook Europese. Sickinghe: ‘Nederland loopt vaak voorop als het gaat om informatie-uitwisseling, bijvoorbeeld met ons elektronische KLIC-systeem en de WION – de Wet Informatie-uitwisseling

Ondergrondse Netten. De Europese richtlijn op het gebied van milieu-gerelateerde geo-informatie, INSPIRE, voegt daar voor Nederland relatief weinig aan toe: die is meer geschreven voor landen die minder ver ontwikkeld zijn.’

Een Europees initiatief dat vorig jaar voor veel ophef zorgde, was het voorstel van eurocommissaris Kroes om in een telecomverordening op te nemen dat netwerkbeheerders kabels of leidingen van anderen in hun ondergrondse net moesten dulden. ‘Die soep wordt niet zo heet gegeten als hij werd opgediend’, lacht Sickinghe. ‘Ook die regeling is geschreven voor landen die veel minder ver zijn dan Nederland. Verder is het voorstel in de Europese onderhandelingen inmiddels afgezwakt tot een richtlijn, die dus in beginsel eerst in de Nederlandse regelgeving moet worden geïmplementeerd. Daarnaast zullen er als gevolg van

de parlementaire onderhandelingen uitzonderingen worden gemaakt voor vitale netwerken zoals drinkwater. Met name de drinkwaterbedrijven voorzagen grote problemen als er telecomkabels in hun waterleidingen zouden worden aangebracht, en eerlijk gezegd: wij ook.'

Hij vervolgt: 'Er is maar een klein aantal situaties waarin dit een praktische oplossing zou kunnen bieden. En in die gevallen gaat het om 'loze' leidingen: nog niet of niet meer gebruikte bestaande leidingen van een andere partij, die je zou kunnen inzetten voor uitbreiding van een telecomnetwerk. Dan snijdt het mes aan twee kanten: de beheerder hoeft de niet in gebruik zijnde leiding op termijn niet meer op te ruimen, want hij wordt weer gebruikt. De telecomaandbieder heeft lagere kosten, doordat hij gebruik kan maken van een bestaande leiding. En er is minder overlast voor de burger, omdat er minder hoeft te worden gegraven. Als er voor iedereen een voordeel is te behalen, is dat prima. Maar wij geloven niet in het wettelijk afdwingbaar maken van medegebruik van nutsvoorzieningen.'

Er is in Nederland al een regeling voor medegebruik van andermans fysieke infrastructuur, op basis van de Telecomwet. Dat werkt in de praktijk goed, aldus Sickinghe. 'Er ligt een buizenvoorraad in onze bodem en dat biedt mogelijkheden. Op basis van een KLIC-onderzoek ziet een telecombeprijver dat een collega in een bepaald gebied al een buis heeft liggen en vraagt dan of hij die mag gebruiken. En de volgende keer is het andersom. Dit gebeurt regelmatig, maar telecomkabels in drinkwaterleidingen zien wij echt niet gebeuren. Er zijn wel ontwikkelingen waarbij glasvezelkabels gebruikmaken van bestaande rioolbuizen.'

Ondergrondse ordening

Bij kabels en leidingen wordt altijd gesproken over chaos en spaghetti in de ondergrond. *Is het werkelijk zo'n chaos? En wat is er nodig om die ordening te verbeteren?*

Sickinghe: 'Er bestaan op het gebied van ondergrondse infrastructuur enkele oude, inmiddels achterhaalde vooroordelen. Eén daarvan is dat het een rommeltje zou zijn in de ondergrond. Dat is in Nederland niet waar: wij weten vrij nauwkeurig wat waar ligt. Wel is er ruimte voor verbetering.'

Bij graafwerkzaamheden moet je altijd zorgvuldig te werk gaan. Om een optimaal beeld te krijgen van wat zich waar in de bodem bevindt en graafschade te verminderen, heeft ons vrijwillige KLIC-systeem een aantal jaren geleden een wettelijk verplichte status gekregen: de WION. Helaas zien we nog geen grote afname van graafschade als gevolg daarvan. Partijen moeten elkaar meer aanspreken op hun verantwoordelijkheden. Niet te veel praten, maar doen. Wat ons betreft mag de toezichthouder – Agentschap Telecom – ook wel wat strenger optreden tegen de partijen die zich niet aan de regels houden.'

De Groep Graafrechten vindt dat er bij bouwprojecten al vroeg in de ontwerp-fase beter moet worden gekeken naar de ondergrondse gevolgen van bovengrondse plannen en werkzaamheden. Sickinghe: 'Wij pleiten voor een integrale benadering van boven- en ondergrond, omdat je dan veel problemen kunt voorkomen. Daarbij zou de nieuwe Omgevingswet als kapstok kunnen dienen, door voor omgevingsplannen te eisen dat men daarin ook de ondergrondse belangen meeneemt.'

Welke rol moet de overheid op dit gebied spelen? Wat verwacht u van STRONG, de Structuurvisie Ondergrond?

Sickinghe: 'Het grote probleem momenteel is de versnippering van informatievoorziening over de ondergrond. Er lopen veel parallelle trajecten, met verschillende ministeries aan het roer. Om er een paar te noemen: KLIC, WION, de implementatie van INSPIRE, de Omgevingswet, de Structuurvisie Ondergrond, Bodem+, het DINO-loket en de ontwikkeling van de basisregistraties, met daarbinnen de BRO: de Basisregistratie Ondergrond. Wij roepen de overheid op om te zorgen voor ordening en coördinatie, om te voorkomen dat men op verschillende plekken opnieuw het wiel moet uitvinden. Met name de Structuurvisie Ondergrond moet de basis scheppen voor een duidelijke, eenvormige systematiek, met consistente en gedeфраgmenteerde regelgeving. Wat ons betreft mag de bezem door het huidige oerwoud van regeltjes.'

'Onze 'stip op de horizon' is dat er uiterlijk in 2020 voor alle belanghebbenden – burgers, bedrijven en overheden – één loket

is, waar men terecht kan voor alle mogelijke informatie over de ondergrond. Dat is haalbaar, maar wel ambitieus: vooral de wetgevingstrajecten kosten veel tijd. Maar daardoor moeten wij ons niet bij voorbaat laten afremmen.'

Regierol overheid

Ondergrondse ordening is een onderwerp dat volgens Sickinghe beleidsmatig moet worden gestuurd, door een centrale overheid, bijvoorbeeld in een structuurvisie. Ook voor toezicht is er volgens hem een stevige rol weggelegd voor de overheid. 'In de uitwerking van het beleid kun je zoeken naar andere manieren van aansturen, zoals een publiek-private samenwerking. Een goed voorbeeld daarvan is de implementatie van INSPIRE. Daarvoor is nu een stuurgroep ingesteld, met vertegenwoordigers van overheden en bedrijven, waaronder trouwens Vewin.'

Samenwerking

Koepels van netbeheerders voor energie, water, telecom, kabel en gevaarlijke stoffen hebben via het Platform Netbeheerders de samenwerking gezocht. *Hoe bevalt dat?*

Sickinghe: 'Rond 2005 kwam voor het eerst een overleggroepje bij elkaar, om te kijken naar de problematiek rondom renovatie van bestaande netwerken. Dat heeft geleid tot afspraken over hoe je bij werkzaamheden omgaat met elkaars kabels en leidingen, vastgelegd in de ROBLI – Regeling Oplossing Belemmerend Liggende Infrastructuur. Inmiddels is het voor alle betrokkenen helder dat we elkaar nodig hebben en dat vertrouwen de enige basis is voor samenwerking. Dat inzicht heeft onder andere geleid tot de oprichting van het Platform Netbeheerders.'

'Een concreet voorbeeld van de geslaagde samenwerking in deze sector is het convenant dat wij met de Unie van Waterschappen hebben afgesloten over infrastructuur in dijken, of het convenant tussen Rijkswaterstaat, ProRail en de telecomaandbieder, het zogeheten Uitvoeringsprotocol Telecom. Dat soort zaken krijg je alleen van de grond als je elkaar vertrouwt en gelooft dat samenwerking meer oplevert dan het louter volgen van je eigen spoor. Een gemeenschappelijk belang biedt altijd een opening voor een oplossing.'

Tekst: Philip Reedijk

Almut Bonhage, EUREAU

‘Pak microvervuilingen aan bij de bron’

Uiteenlopende organisaties in Brussel houden zich bezig met het onderwerp ‘water’. Eén daarvan is EUREAU, de European Federation of National Associations of Water Services. Zeg maar: de koepelorganisatie van Europese drinkwaterproducenten en waterzuiveringsbedrijven. Secretaris-generaal Almut Bonhage over microvervuilingen en euro-sceptis.

Op Europees niveau is Vewin lid van CEEP (Europees Centrum van gemeenschapsbedrijven en bedrijven van algemeen economisch belang), EWA, WssTP en EUREAU. *Wat is het verschil tussen EUREAU en andere Europese 'water'-organisaties?*

'EUREAU is van alle actoren in Brussel die met water te maken hebben, de enige die echt de hele sector vertegenwoordigt', aldus secretaris-generaal Almut Bonhage. 'Ons ledenbestand maakt EUREAU uniek: om lid te kunnen worden moet je een nationale vereniging zijn. Dit geeft ons een bijzondere legitimiteit in de discussie met beleidsmakers en beslissers. Wij zijn de enige vertegenwoordigende Europese instantie van de watersector, die daadwerkelijk kan claimen de stem van de gehele sector te zijn. De dialoog over het Europese waterbeleid voeren wij met de Europese Commissie, met de leden van het Europees Parlement en met de permanente vertegenwoordigingen van de lidstaten bij de Europese Unie. Maar we hebben via onze leden ook toegang tot de besluitvormers op nationaal niveau binnen de desbetreffende ministeries. Daarbij is samenwerking met de andere stakeholders op het gebied van water in Brussel belangrijk om ervoor te zorgen dat we elkaar steunen in onze specifieke doelstellingen.'

Ze vervolgt: 'Wij vertegenwoordigen drinkwaterproducenten én afvalwaterzuiveringsbedrijven, zowel publiek als privaat. Onze leden, de nationale organisaties, spelen een grote rol bij de ontwikkeling van onze kennispositie. Zij sturen experts naar onze drie vaste commissies: drinkwater, afvalwater, en wetgeving, economie & management. Het werk van de EUREAU-commissies stelt ons als koepel in staat om de specifieke zaken binnen de Europese watersector te begrijpen en die kennis onder de aandacht van beleidsmakers te brengen. De periodieke commissiebijeenkomsten zorgen ervoor dat onze kennis van de thema's die spelen in Brussel, actueel blijft. De rol van EUREAU is niet alleen beperkt tot het aanleveren van neutrale expertise, maar we zijn ook een belangengroep die actief lobbyt bij besluitvormers in de EU. Daarom onderschrijven we de Europese gedragscode voor vertegenwoordigers van belangen-

groepen en staan we ingeschreven in het transparantieregister van de Europese instellingen.'

Wat zijn in de komende jaren de belangrijkste thema's voor uw organisatie?

Bonhage: 'EUREAU heeft een lijst van ongeveer 50 onderwerpen die we momenteel actief in de gaten houden en een iets kortere lijst van onderwerpen waarin we verwachten op termijn actief te zullen worden. Er zijn twee onderwerpen die wij als cruciaal beschouwen voor de watersector en die daarom een prioriteit binnen ons werk zijn: het stimuleren van aanpak bij de bron voor watervervuiling, en het strijden voor een passend kader dat voldoende financiering vrijmaakt voor investeringen in de waterinfrastructuur in Europese landen.'

Wat is volgens u het grootste succes van EUREAU geweest?

Bonhage: 'EUREAU is in de jaren 70 van de vorige eeuw opgericht als een vertegenwoordiging van de waterleveranciers van zes landen, in antwoord op het verzoek van de Europese Commissie voor één gesprekspartner bij het ontwikkelen van het Europese waterbeleid. De geografische uitbreiding van de EU heeft ertoe geleid dat we inmiddels 30 leden hebben in 28 EU- en niet-EU-landen. Daarnaast heeft de tendens om integraal naar de gehele watercyclus te kijken, op veel plaatsen geleid tot integratie van drinkwatervoorziening en afvalwaterbehandeling binnen één organisatie. In deze snel en sterk veranderende omgeving is het EUREAU steeds gelukt zich aan te passen aan de nieuwe uitdagingen.'

Ze denkt even na: 'Ik denk dat ons grootste succes is dat EUREAU erin is geslaagd om met één stem te blijven spreken, namens de gehele watersector in Europa. De position papers van EUREAU zijn een aanwinst voor de besluitvorming op het gebied van het Europese waterbeleid, omdat ze in consensus zijn goedgekeurd door de nationale waterorganisaties en daarom als bijzonder relevant en representatief kunnen worden beschouwd. EUREAU heeft herhaaldelijk de opinie van de sector naar voren gebracht over onderwerpen zoals de prijsstelling van water en het terugwinnen van kosten, aanpak van

vervuiling bij de bron, hergebruik van water, landbouwbeleid, financiering van waterinfrastructuur, enzovoort.'

Wat zijn voor EUREAU de knelpunten in het Europese dossier 'prioritaire stoffen'?

Bonhage: 'Zonder twijfel de microvervuilingen die steeds vaker in het aquatisch milieu worden aangetroffen. Vooral persistente stoffen zijn een grote bron van zorg – niet voor de kwaliteit van de drinkwaterbronnen van vandaag, maar voor de komende generaties. De politiek heeft de neiging te denken dat waterzuiveringsinstallaties dit wel zullen oplossen door de huidige zuiveringsniveaus bij te stellen. Maar onze ervaring toont aan dat dit geen duurzame manier is om het probleem tegen te gaan. 'End-of-pipe'-oplossingen hebben alleen zin in zeer specifieke situaties en als een laatste redmiddel. Maar ze lossen het probleem nooit in zijn geheel op en zorgen daarbij voor nieuwe problemen. We zijn daarom voor een aanpak bij de bron. Goede resultaten zijn alleen haalbaar met een breed scala aan maatregelen en met de inzet van vele partijen: dat is voor ons dus een belangrijke uitdaging.'

In mei wordt het nieuwe Europees Parlement gekozen en in november komt er een nieuwe Europese Commissie. In de nieuwe mandaatperiode wordt verwacht dat euro-sceptische partijen een grotere invloed zullen hebben dan tegenwoordig. *Deelt u die verwachting?*

Bonhage: 'Euro-sceptis is geen nieuw fenomeen en over het algemeen wordt verwacht dat het inderdaad zal toenemen. Toch is iedereen het er over eens dat waterbeleid niet op nationaal niveau kan worden geregeld. De gegevens van de Eurobarometer tonen regelmatig aan dat burgers bezorgd zijn over water. Drinkwatervoorziening en waterzuivering zijn diensten van algemeen belang en wij doen ons best om te voldoen aan de verwachtingen van onze klanten en daarmee van de Europese burgers. Onze leden zetten zich permanent in om op efficiënte wijze waterdiensten van hoge kwaliteit aan te leveren. Met die benadering hebben we er het volste vertrouwen in dat we ook in de volgende zittingsperiode constructieve relaties kunnen opbouwen met het Europees Parlement en de Commissie.'

Waterstelling

Duurder kraanwater door verdubbeling van de Belasting op leidingwater is alleen een lastenverzwaring en draagt niet bij aan het milieu.

In deze rubriek leggen wij steeds een stelling voor aan drie personen die op de een of andere manier te maken hebben met water en het onderwerp van de stelling.

Bart Combée,
directeur Consumentenbond

‘Nederlanders en water, ze horen een beetje bij elkaar. We zijn trots op wat we allemaal met water kunnen. Toch denken consumenten nauwelijks na over het water dat ze uit de kraan halen. Ongetwijfeld komt dat doordat de kwaliteit al zo lang als we het ons kunnen herinneren hoog is, we er altijd op kunnen rekenen dat het er is, en we niet of nauwelijks horen over veiligheids- of milieu-incidenten die met ons drinkwater te maken hebben.’

‘Bij de Consumentenbond houden we bedrijven en sectoren nauwlettend in de gaten, maar over drinkwaterbedrijven horen we weinig klachten. Dat is een hele prestatie, zeker als je in aanmerking neemt dat ieder Nederlands huishouden klant is bij een waterbedrijf. Een gemiddeld huishouden besteedt 0,6% van het huishoudbudget aan leidingwater. Niet iets waar veel mensen van wakker liggen. Waar je wel over kunt discussiëren, is het tarief.’

‘Terwijl het product dat je krijgt, hetzelfde is, zijn de verschillen tussen wat huishoudens bij de diverse waterbedrijven betalen groot: van € 1,05 tot € 2,45 per m³. Ondanks het forse prijsverschil zien we nauwelijks dat huishoudens met een lager tarief minder gebruiken dan huishoudens met een hoger tarief. Dat is een sterke indicatie dat het gebruik van water niet erg gevoelig is voor prijsveranderingen. De meeste mensen zullen ook niet zoveel mogelijkheden zien om hun watergebruik te verminderen: het toilet doortrekken, de was of de vaat doen of koken is niet iets dat je een keer overslaat.’

‘De verhoging van de Belasting op leidingwater is voor consumenten dan ook moeilijk te zien als een milieumaatregel: het is immers niet aannemelijk dat consumenten minder water zullen gaan verbruiken als ze er meer belasting voor gaan betalen.’

Dr. Corine Hoeben,
senior onderzoeker, Centrum voor
Onderzoek van de Economie van de
Lagere Overheden (COELO)

‘COELO doet al jaren onderzoek naar de ontwikkeling van de lokale heffingen. Dat zijn onder meer de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Drinkwatertarieven maken deel uit van de bijkomende woonlasten en worden ook door COELO gemonitord.’

‘Er wordt vaak gedacht dat je – door de prijs van iets te verhogen – ervoor kunt zorgen dat er minder van wordt gebruikt. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat dit in sommige gevallen ook zo is. Bijvoorbeeld: door het duurder te maken om meer kilo’s afval aan de straat te zetten, vermindert het afvalaanbod door huishoudens. Volgens dezelfde redenatie zou je door kraanwater duurder te maken, consumenten stimuleren om zuiniger om te gaan met water. Is dat zo? Het antwoord is: nee! Wat hier om de hoek komt kijken, is de prijselasticiteit. Die elasticiteit geeft aan hoe gevoelig de consument is voor de verandering van de prijs. De prijselasticiteit van water is in Nederland laag. Uit onderzoek is gebleken dat het verhogen van de prijs van water bij de huidige prijzen vrijwel geen effect heeft op het waterverbruik.’

‘Daar komt nog bij dat er dan wel sprake is van een verdubbeling van de Bol, maar dat het belastingtarief een stuk lager is dan de tarieven die de drinkwaterbedrijven in rekening brengen. Een meerpersoonshuishouden betaalt gemiddeld € 176 voor alleen het drinkwater, dus zonder de belastingen. Door de verhoging van het tarief van de Bol betaalt een huishouden gemiddeld 22 euro meer. Dat is te weinig om een meetbaar effect te hebben op het waterverbruik. Maar de consument betaalt de verhoogde belasting natuurlijk wel. Daarmee is de verdubbeling van de Bol dus een lastenverzwaring en geen milieumaatregel.’

‘Drinkwater is het belangrijkste ingrediënt voor het bier dat we bij brouwerij De 7 Deugden brouwen. We gebruiken het water dat rechtstreeks uit de waterleidingduinen afkomstig is. De kwaliteit van dat water is uitstekend. Het smaakt goed en het is zacht – daardoor krijgt ons bier een vriendelijke smaak en een mooi mondgevoel.’

‘Brouwerij De 7 Deugden is drie jaar geleden opgericht om werkgelegenheid te scheppen voor mensen voor wie een gewone baan niet haalbaar is. Er werken nu ongeveer 15 mensen – met allen een heel verschillende achtergrond. We maken speciaalbier – maar dan wel anders dan de andere speciaalbiere op de markt. Wij maken bier met véél smaak. De intense smaken van ons bier bereiken we door gebruik van speciale mouten en door toepassing van kruiden en specerijen. Hierdoor zijn onze bieren bijzonder geschikt om combinaties te maken met maaltijden, kaas of worst.’

‘Vanaf het begin heeft bij De 7 Deugden maatschappelijk verantwoord ondernemen vooropgestaan. Dat blijft niet beperkt tot de sociale doelstelling: we gebruiken zoveel mogelijk biologische grondstoffen, we zijn zuinig met water en energie en we betrekken zoveel mogelijk lokale ondernemers bij ons bedrijf.’

‘Bij het brouwen gebruiken we veel water: voor 1.000 liter bier heb je ongeveer 1.300 liter water nodig. Er blijft namelijk water achter in de gebruikte mout en tijdens het koken verdamt een deel van het water. Daarnaast gebruiken we per brouwsel nog ca. 1.800 liter koelwater. We vangen het koelwater op, zodat we er de volgende dag weer mee kunnen brouwen. Dat scheelt 1.300 liter! Met de rest van het koelwater maken we de machines schoon en spoelen we de vloeren af. Op deze manier wordt het meeste koelwater twee keer gebruikt. Bovendien besparen we energie – omdat het koelwater nog 30 à 40 °C is, scheelt het tijd en energie als we het water voor het volgende brouwsel weer moeten verwarmen.’

‘Wat zou er gebeuren als de Belasting op leidingwater zou verdubbelen? Het enige effect zou zijn, dat we de prijs van ons bier moeten aanpassen. Veel zuiniger kunnen we niet zijn. Het milieu zou er niets mee opschietsen. Daarom zijn wij het eens met de stelling.’

Garnt Haakma,
brouwmeester, brouwerij De 7 Deugden

A portrait of Rein Jan Hoekstra, an older man with glasses, wearing a dark suit, white shirt, and a red patterned tie. He is smiling slightly and looking towards the camera. The background is a blurred indoor setting.

Evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's:

'Een sterk Veiligheidsberaad en bindende afspraken'

Op 18 september 2013 presenteerde de Evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's, onder leiding van Rein Jan Hoekstra, haar rapport. De evaluatie toont aan dat het ontwikkelen van veiligheidsregio's een gunstig effect heeft gehad op de kwaliteit en effectiviteit van de rampenbestrijding. Hoekstra doet in zijn rapport elf aanbevelingen.

De veiligheidsregio's zijn op de goede weg, maar op een aantal punten moet het beter. Zo adviseert de commissie dat het Veiligheidsberaad centrale afspraken gaat maken met landelijk georganiseerde samenwerkingspartners. Dit leidt tot de noodzakelijke uniformering van proces-

sen. Ook moet het toezicht op de prestaties van de veiligheidsregio's effectiever. Hiertoe moet de Inspectie VenJ met een handhavingsstrategie gaan werken.

Bindende afspraken essentieel

De drinkwatersector vindt het van groot

belang dat het bij de centrale afspraken met landelijk georganiseerde samenwerkingspartners gaat om bindende afspraken, waar alle regio's zich aan moeten committeren. *Is dat ook wat de Evaluatiecommissie met deze aanbeveling voor ogen heeft?*

Rein Jan Hoekstra: 'Ja, dat klopt. Het Veiligheidsberaad – bestaande uit de burgemeesters die voorzitter van de 25 veiligheidsregio's zijn – is een 'trait d'union' tussen het gemeentelijke niveau en het rijk. Dat moet zich ontwikkelen tot een club met heldere verantwoordelijkheden en taken, die je echt kunt aanspreken en die goed op de hoogte is van de situatie in het land. Daarbij zijn centrale en landelijk bindende afspraken met de samenwerkingspartners noodzakelijk. Natuurlijk is daarbij consensus belangrijk, maar soms moet je ook gewoon een meerderheidsbesluit kunnen nemen.'

Landelijke doelstelling

'Ik ben blij dat minister Opstelten in het Algemeen Overleg Nationale Veiligheid op 28 november vorig jaar heeft aangegeven dat hij de samenwerkingsafspraken tussen veiligheidsregio's en crisispartners tot een landelijke doelstelling wil benoemen. Het is jammer dat hij het Veiligheidsberaad nog geen wettelijke taak wil geven om landelijke en bindende afspraken te maken met de partners, terwijl de wet daartoe wel de mogelijkheid biedt. Maar we moeten niet vergeten dat het hier om een recente wet gaat: de rol van het Veiligheidsberaad moet zich nog verder ontwikkelen.'

Verlengd lokaal bestuur

'De Wet veiligheidsregio's is gebaseerd op het beginsel van 'verlengd lokaal bestuur': rampen beginnen immers meestal lokaal en daar zit in eerste instantie ook de meeste kennis. Dat betekent ook dat het Veiligheidsberaad tot op zekere hoogte zijn eigen koers kan varen. Er zijn dan wel enkele lieden in dat beraad nodig, die hun nek uitsteken en een visie ontwikkelen op waar ze naartoe willen. Daarom roep ik alle partijen op hun kennis en ervaring ter beschikking te stellen, om te voorkomen dat elders het wiel opnieuw moet worden uitgevonden. Vooral de burgemeesters van de grote steden moeten hun rol nadrukkelijker pakken bij dit beraad. Zij beschikken over veel relevante knowhow en kunnen de positie van het Veiligheidsberaad versterken.'

Maak een handavingsladder

U pleit ervoor dat de Inspectie Veiligheid en Justitie (VenJ) met een handavingsstrategie gaat werken, iets wat Vewin van

harte ondersteunt. *Hoe ziet u deze handavingsstrategie voor zich?*

Hoekstra: 'Zoals ook elders, heb je op dit terrein een handavingsladder nodig. Als centrale overheid moet je wel in de gaten hebben wat er speelt in het land: je hebt een netwerk nodig. De Commissarissen van de Koning kunnen daarbij een rol spelen, als antenne voor het oppikken van signalen uit hun provincie. Je kunt dan denken aan een model, waarin de minister of de Commissaris bij knelpunten een waarschuwing doet uitgaan met een termijn voor verbetering. Daarna zou er verscherpt toezicht door de Inspectie VenJ kunnen worden ingesteld, en uiteindelijk komt dan wat mij betreft de aanwijzingsbevoegdheid van de minister in beeld.'

Wat is u tijdens uw onderzoek opgevallen aan de samenwerking tussen veiligheidsregio's en vitale sectoren, waaronder de drinkwaterbedrijven? Waar zitten naar uw inzicht de knelpunten?

Hoekstra: 'Er zijn bij de stakeholders in en rondom de veiligheidsregio's veel belangen te onderscheiden, die niet altijd parallel lopen, en daar hebben de knelpunten met de crisispartners vooral te maken. Juist daarom is het belangrijk dat er centrale en bindende afspraken komen. Het risico bestaat anders dat landelijk opererende partijen met alle 25 regio's aparte afspraken moeten gaan maken, en dat lijkt me onwenselijk. Naast een handavingsladder zijn dus ook landelijke doelstellingen nodig, zodat de Inspectie VenJ periodiek kan controleren wat er is terechtgekomen van de afspraken met de vitale sectoren.'

Stevige positie Veiligheidsberaad

Hij vervolgt: 'Het is zaak dat het Veiligheidsberaad zich ontwikkelt tot een gremium met de nodige daadkracht en een stevig mandaat. De activiteiten moeten niet te zeer afhankelijk zijn van incidentele financiering door de gemeenten. Daarvoor heb je een eigen jaarbudget nodig, dat is gekoppeld aan prestatieafspraken. De veiligheidsregio's vormen een hulpmiddel om de rampen- en crisisbestrijding te verbeteren: dat kunnen ze niet alleen, daar hebben ze alle partners en hun kennis bij nodig. Dat betekent dus: voelhoorns uitsteken, goed luisteren, overleggen en veel communiceren.'

U pleit niet voor schaalvergroting van de veiligheidsregio's conform de tien regionale politie-eenheden en de nieuwe meldkamerorganisatie. Vewin vindt dat verschil in schaalgrootte de samenwerking tussen de partijen niet ten goede komt. Daarnaast is een groot aantal veiligheidsregio's niet in staat om te anticiperen op grensoverschrijdende risico's. Bundeling van expertise en capaciteit zou uitkomst bieden. *Hoe ziet u dit?*

Hoekstra: 'De commissie meende dat er niet méér structuurwijzigingen moeten worden aangebracht dan strikt noodzakelijk. De nieuwe indeling van de politieregio's is net opgestart; het lijkt me geen goed idee om daar meteen bij aan te sluiten, mede omdat ook de Wet veiligheidsregio's vrij recent is. Wel kun je je afvragen of bepaalde veiligheidsregio's niet moeten aansluiten bij hun naastgelegen 'grotere broers': daar zit immers veel kennis en capaciteit. Daarom moeten de samenwerking tussen de kleinere en de grotere veiligheidsregio's én de samenwerking tussen de regio's en de landelijke crisispartners ook deel uitmaken van de landelijke doelstellingen van de minister, evenals overigens de controle daarop. Bij grensoverschrijdende risico's kan een Commissaris van de Koning een coördinerende rol spelen, maar van het grootste belang blijft dat het Veiligheidsberaad als een spin in het web zit, met een directeur die beschikt over een sterk netwerk en die goed communiceert met de verschillende stakeholders.'

Rein Jan Hoekstra (1941) heeft een lange carrière in het openbaar bestuur. Tot 1970 was hij advocaat en procureur in Rotterdam; daarna werkte hij eerst bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en vervolgens bij het ministerie van Algemene Zaken, waar hij in 1986 secretaris-generaal werd. Van 1991 tot 1994 was hij daarnaast coördinator van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. In 1994 werd hij lid van de Raad van State, wat hij tot 2011 bleef. Hoekstra bekleedde veel bestuursfuncties en was informateur bij de kabinetsformatie in 2003 en 'verkenner' bij de formatie in 2006/2007. Hij is de afgelopen jaren voorzitter van verschillende onderzoeks- en evaluatiecommissies geweest.

Waterdiner Straatsburg groot succes

Sinds het Verdrag van Lissabon zijn de bevoegdheden van het Europees Parlement op een groot aantal terreinen toegenomen en uitgebreid. Voor het werk van Bureau Brussel – de gezamenlijke Europese vertegenwoordiging van Vewin en de Unie van Waterschappen – wordt het onderhouden van goede contacten met de leden van het Europees Parlement dan ook steeds belangrijker.

Door het jaar heen hebben de vertegenwoordigers van Bureau Brussel regelmatig formele en informele contacten met de parlementariërs en hun assistenten. Zij informeren hen over zaken die voor de watersector in Nederland van belang zijn, zoals bijvoorbeeld problemen ten aanzien van de Kaderrichtlijn Water. Met als doel: Europarlementariërs die goed geïnformeerd aan de voor de watersector relevante wetgeving kunnen werken.

In dit kader organiseert Bureau Brussel ieder jaar het zogeheten Waterdiner in Straatsburg. Deze avond wordt georganiseerd om de goede contacten verder te versterken en om in informele sfeer te spreken over water en gerelateerde onderwerpen. Hierbij zijn ook de bestuurders van Vewin en de Unie van Waterschappen aanwezig. Vanuit het Europees Parlement bestaat er altijd veel belangstelling voor deze bijeenkomst.

Prioritaire stoffen

Dit jaar stond Vewin-directeur Renée Bergkamp tijdens het Waterdiner stil bij het onderwerp 'prioritaire stoffen'. In Brussel is het wetgevend traject hieromtrent afgesloten, maar bereidt men zich nu al voor op de nieuwe lijst met prioritaire stoffen. Met name

de discussie over medicijnen in water leverde in dit proces veel stof voor debat op. Om een soortgelijke discussie in de toekomst te voorkomen, stelt Nederland in de Europese Raad een strategische aanpak voor. In Nederland zetten Vewin en de Unie van Waterschappen voornamelijk in op bronbeleid en ketenaanpak, een lijn die ook in Europa wordt uitgedragen.

OESO-rapport

Albert Vermuë, directeur van de Unie van Waterschappen, lichtte het OESO-rapport 'Water governance in the Netherlands: fit for the future?' toe. Eén van de conclusies uit dit onderzoek is dat veel Nederlanders zich niet realiseren dat ons land grotendeels onder de zeespiegel ligt en dat 'droge voeten houden' veel werk vraagt en zeker niet vanzelfsprekend is. De recente overstromingen in het Verenigd Koninkrijk laten weer eens helder zien dat een maatschappij de aandacht voor waterveiligheid niet ongestraft kan laten verslappen.

De parlementariërs toonden veel interesse in deze onderwerpen en namen actief deel aan de discussie. Alle aanwezigen konden dan ook terugkijken op een succesvolle avond.

Gas uit water

Het is Vitens als eerste waterbedrijf ter wereld gelukt om methaangas te onttrekken aan opgepompt grondwater en dit in te zetten als energiebron. Deze innovatie levert de komende jaren miljoenen euro's aan gratis energie op. De installatie is 14 februari jl. in gebruik genomen op het drinkwaterproductiebedrijf Spannenburg in Friesland.

Dit productiebedrijf levert water aan ongeveer 300.000 mensen in Friesland. Het grondwater hier bevat relatief veel methaan; gemiddeld 40 mg/l. Dat werd vroeger

door beluchting verwijderd, waardoor er 1.000 ton methaan per jaar (1 miljoen kg) in de atmosfeer kwam. Omdat het broeikasgas methaan 23 maal schadelijker is dan kooldioxide, komt dit overeen met de uitstoot van 23.000 ton CO₂. Door het toepassen van vacuümontgassing is meer dan 90% van het methaan aan het water te onttrekken en winbaar te produceren. Vitens gaat het gas vooralsnog niet verkopen, maar voor eigen gebruik inzetten, door elektriciteit op te wekken met generatoren. Dit levert een jaarlijkse besparing op van omgerekend een half miljoen euro. Op dit moment wordt gekeken of de techniek ook toepasbaar is in andere productiebedrijven.

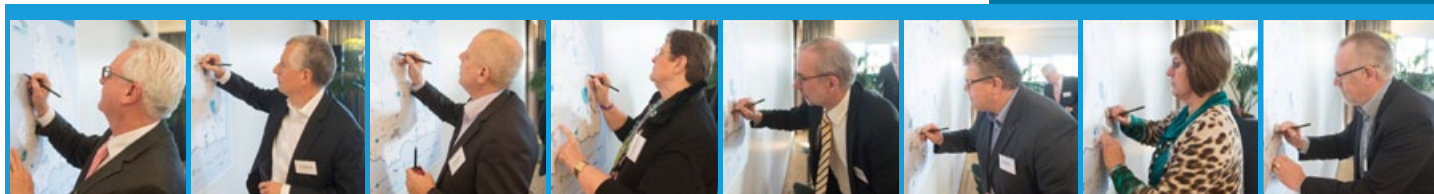
De techniek voor vacuümontgassing is in eigen beheer ontwikkeld en heeft in 2010 al diverse innovatieprijzen gewonnen: de IWA Project Innovation Award, een innovatieprijs van de internationale drinkwatersector, en het Ei van Columbus.

Op Spannenburg worden nu alle reststoffen van de zuivering nuttig hergebruikt. Behalve het methaangas gaat het om ijzerslib en spoelwater (beide van schoonspoelen van de filters), kalkkorrels van de ontharding en humuszuur dat bij de ontkleuring van het water vrijkomt.

Groene Tafel Natuur & Drinkwater

Op 25 april a.s. zullen bestuurders van natuurorganisaties, provincies, waterschappen en de recreatiesector aanschuiven aan de Groene Tafel over natuur en drinkwater. Dit gebeurt op initiatief van de drinkwatersector en het ministerie van Economische Zaken (EZ). De uitgangspunten voor het nieuwe natuurbeleid van EZ zijn onder meer inzetten op functiecombinaties en het vergroten van het maatschappelijk draagvlak. De drinkwaterbedrijven vormen een goed voorbeeld van waar EZ met dit nieuwe beleid naartoe wil.

Het doel van deze Groene Tafel is draagvlak creëren voor de positie van drinkwaterbedrijven als natuurbeheerders en het verkennen van concrete kansen voor synergie tussen natuur en waterwinning. Er wordt een actieagenda opgesteld die door middel van pilotprojecten in verschillende provincies wordt uitgevoerd. Tijdens de ambtelijke voorbereiding gaven alle aanwezige partijen aan dat ze mogelijkheden zien voor meer synergie en dat ze zich zelf ook betrokken en verantwoordelijk voelen voor dit traject.

Drents grondwater nog beter beschermd

Begin februari ondertekenden de twaalf portefeuillehouders 'water' van de Drentse gemeenten, gedeputeerde Henk van de Boer en de directies van WMD, Vitens en WBG de intentieverklaring 'Naar een duurzame drinkwatervoorziening in Drenthe'.

In deze verklaring is de uitvoering van maatregelen ter bescherming van de Drentse drinkwaterwinningen vastgelegd. Deze maatregelen op het gebied van preventie, risicobeheersing en bescherming van de grondwaterkwaliteit vloeien voort uit de gebiedsdossiers voor de drinkwaterwinningen, die drie jaar geleden zijn opgezet.

Drenthe heeft 16 waterwingebieden waar grondwater wordt opgepompt voor de productie van drinkwater. Grondwater heet hier niet voor niets 'het blauwe goud': het is van uitzonderlijke kwaliteit

en dat moet zo blijven. Bovendien wordt goed grondwater steeds schaarser door oprukkende verzilting in kustgebieden.

In de innovatieve grondwatervisie die Drenthe in 2009 vaststelde, noemt de provincie het grondwater een belangrijke economische waarde als grondstof voor industrie en drinkwaterproductie. Dat is reden om er zeer zorgvuldig mee om te gaan. Daarom zijn de risico's nu in kaart gebracht en via uitvoeringsprogramma's gekoppeld aan maatregelen.

Voorbeelden hiervan zijn 'Bezem door de middenkast' (op het gebied van het terugdringen van de inzet van gewasbeschermingsmiddelen) en het versterken van de bewustwording van het gebruik van het blauwe goud als drinkwater.

Achterspiegel

Crisis Expert Team

De landelijke adviesnetwerken BOT-mi, EPA-n en EPA-d (voor milieu, nucleair en drinkwater) worden geïntegreerd tot één landelijk en onafhankelijk adviesnetwerk: het Crisis Expert Team (CET), dat in de loop van 2014 operationeel moet zijn. Naargelang de adviesvraag wordt bepaald welke expertise nodig is en welke kennisinstututen bevroagd worden. Een zogenoemde 'vraagregisseur' prioriteert de vragen van de verschillende vraagstellers. De voorzitter zet de vragen uit bij de instituten en bundelt ze tot één integraal advies aan de veiligheidsregio.

Vewin wil dat de huidige positie van de drinkwaterbedrijven, zoals belegd binnen EPA-drinkwater, behouden blijft:

- Vragen vanuit drinkwaterbedrijven moeten direct gesteld en beantwoord worden, zodat bedrijven, indien nodig, acuut kunnen handelen om de continuïteit van de drinkwatervoorziening veilig te stellen. Hiertoe moet er een directe lijn komen tussen de drinkwaterbedrijven en de CET-voorzitter.
- Handelingsperspectieven voor een drinkwaterbedrijf moeten vooraf zijn overlegd om te kijken of ze haalbaar en wenselijk zijn. Alleen het betrokken drinkwaterbedrijf kan dit aangeven. Dat beschikt immers over bedrijfs- en regiospecifieke meetgegevens en kennis (van bijvoorbeeld het distributienet).

